

Duurzaam Utrecht 2030

Leef duurzaam

ook met een smalle beurs

Duurzaam Utrecht 2030 - leef duurzaam, ook met een smalle beurs

Verslag periode september-november 2022

Auteur: Ineke Malsch

Meewerkende organisaties:

- EthicSchool / Malsch TechnoValuation (projectleiding)
- Huis van Dominicus (Hermen van Dorp, trekker)
- Comité Europadag Utrecht (Frans de Wolff, trekker)
- Hogeschool Utrecht, opleiding Social Work,
- HAS Hogeschool Den Bosch, opleiding Milieukunde (mede uitvoering)
- Comité van Aanbeveling o.l.v. Frans de Wolff (zie bijlage 1)
- Tientallen organisaties (zie bijlage 1, bijdragen in natura)

Utrecht, 21 december 2022

[CC BY 4.0](#) - Creative Commons Attribution 4.0 International

Digital Object Identifier (DOI): 10.5281/zenodo.7468742

Uitgever: EthicSchool - Malsch
TechnoValuation
Postbus 455
3500 AL Utrecht
ineke@duurzaamutrecht2030.nl
<https://ethicschool.nl>
<https://duurzaamutrecht2030.nl/>

Inhoudsopgave

Duurzaam Utrecht 2030 - leef duurzaam, ook met een smalle beurs	2
Verslag periode september-november 2022	2
Samenvatting.....	4
Inleiding.....	6
Publiciteit.....	9
Verbind koppels rond (groente)tuintjes.....	11
Studenten zoeken tuiniers om een ander te helpen in de tuin	11
Waarom willen mensen tuinieren?	12
Hoe brengen we tuiniers en tuineigenaars bij elkaar?.....	13
Meer groen in de stad	13
Zoek verbinding in de buurttuin.....	13
Tegenstand tegen tuinieren	14
Conclusies en vervolgstappen	14
Subsidieer biologische boodschappen	16
Vragen aan de politiek.....	16
Aanbod van gezond, goedkoop en duurzaam eten	17
Breng energieadvies in huis.....	18
Duurzaamheidsambassadeurs	20
Betaalbare mobiliteit.....	21
Investeer in zelfbewustzijn.....	22
Activiteiten in het najaar	22
Van afdragertjes naar vintage	23
Meedoen met de samenleving.....	24
Nieuw project HU Social Work	25
Conclusies en aanbevelingen.....	26
Mogelijke vervolginiciatieven	26
Bijlage 1: Meewerkende personen en organisaties	30
Bijlage 2: agenda bijeenkomsten 3-9-22 en 3-10-22.....	34

Samenvatting

De gemeente Utrecht wil in 2030 duurzaam, sociaal rechtvaardig en klimaatneutraal zijn. Hiermee draagt ze bij aan de [zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen](#) die alle landen die lid zijn van de Verenigde Naties in 2015 zichzelf stelden. Dit varieert van armoedebestrijding tot bescherming van de natuur. Bovendien is ze een van [honderd Europese steden die al in 2030 klimaatneutraal](#) willen zijn, dus net zoveel broeikasgas opnemen als alle inwoners samen uitstoten. Hiermee is Utrecht een koploper van de [Europese Green Deal](#), waarmee Europa in 2050 het eerste klimaatneutrale continent wil zijn.

De gemeente kan dat niet alleen, alle burgers moeten meehelpen. De gemeente stimuleert de transitie naar duurzaamheid met subsidies. Helaas komt veel steun terecht bij mensen met ruime inkomens. Mensen met een smalle beurs leven vaak al duurzaam, want ze gaan niet op vliegvakantie en kopen minder vaak nieuwe kleding. Tegelijk wonen velen in slecht geïsoleerde huurwoningen en kunnen zich geen biologische boodschappen veroorloven. Hoe ze al duurzaam leven en wat ze anders willen, is niet goed uitgezocht. EthicSchool organiseerde op [9 oktober 2021](#) met subsidie van de gemeente Utrecht voor Utrecht 4 Global Goals en steun van de St. Martinusparochie, Oecumenische Janskerkgemeente en comité Europadag Utrecht een workshop over Duurzaam Utrecht 2030. Deelnemers vroegen de gemeente zowel burgers met weinig als met veel geld te ondersteunen om duurzamer te gaan leven.

Om te laten zien hoe dit kan, namen we het initiatief [Duurzaam Utrecht 2030 – Leef duurzaam, ook met een smalle beurs](#). In voorjaar 2022 ging de projectleider met vier studenten Social Work van de Hogeschool Utrecht op acht plekken in verschillende wijken in gesprek met veertig Utrechters met smalle beurs. Onze gesprekspartners leefden inderdaad al heel duurzaam, droegen bij aan twaalf duurzame ontwikkelingsdoelen, en hielpen hun burens hiermee. Niet iedereen was op de hoogte van de subsidies en steun die de gemeente al biedt. De studenten maakten daarom een folder en gaven voorlichting. De projectleider analyseerde de resultaten en formuleerde [zes tips](#) om Utrechters met smalle beurs te helpen op hun eigen manier duurzamer te leven: 1. Ondersteun duurzaamheidsambassadeurs in buurten. 2. Verbind koppels rond groentetuintjes. 3. Subsidieer biologische boodschappen. 4. Maak openbaar vervoer toegankelijker. 5. Breng energieadvies in huis. 6. Investeer in zelfbewustzijn.

EthicSchool, Huis van Dominicus en Comite Europadag Utrecht wierven steun van de gemeente Utrecht (Initiatievenfonds), Kerk en Wereld en de Katholieke Caritas Utrecht. Zo konden we met nieuwe studenten in najaar 2022 meer gesprekken voeren met Utrechters met smalle beurs en professionals. We verkenden behoeften en vroegen organisaties bij te dragen aan oplossingen.

Tussen oktober 2021 en november 2022 voerden we 42 gesprekken met ruim 500 mensen op 30 locaties verspreid over de stad. Hierbij waren ongeveer 150 vrijwilligers betrokken, zowel rechtstreeks als op de locaties waar de gesprekken plaatsvonden. Tot half december 2022 werkten negentien studenten en twee scholieren mee aan Duurzaam Utrecht 2030. Komend jaar sluiten meer jongeren aan. Duurzaam Utrecht 2030 kreeg veel media-aandacht. Door artikelen in DUIC, het Nederlands Dagblad, Martinus+, de Oostkrant, de website [duurzaamutrecht2030.nl](#) en eigen media van partnerorganisaties, een radio-uitzending (Geld of je leven, EO radio 1) en een Tv-interview (U in de wijk Zuilen, U stad tv) werden ongeveer 1 miljoen mensen bereikt. De jury van de Mantel van Sint Maarten 2022 kende Duurzaam Utrecht 2030 op 11 november 2022 de derde prijs toe ter aanmoediging, omdat we goed op weg zijn om de zorg voor elkaar en de aarde te combineren.

Vijf studenten Social Work van de Hogeschool Utrecht probeerden najaar 2022 koppels rond groentetuintjes te verbinden. Mensen die hulp willen in hun tuin vonden ze gemakkelijk, waaronder cliënten van de vrijwilligersorganisatie Serve the City. Weinig mensen zonder tuin leken bereid om bij iemand thuis te tuinieren. Uiteindelijk vonden ze via de vrijwilligerscentrale Utrecht bewoners van het asielzoekerscentrum die wilden tuinieren. Beide groepen hadden vooral behoefte aan sociale contacten, daarom organiseerden de studenten een ‘leer elkaar kennen dag’ met een kruidenworkshop. Mensen die willen tuinieren hebben meer keus, bijvoorbeeld in buurttuinen of als beheerder van openbaar groen. In het vervolg gaan we met Utrecht Natuurlijk, stichting Present, de gemeente Utrecht, volkstuinverenigingen en woningcorporaties in gesprek over de vraag: Kunnen mensen die op de wachtlijst staan voor een volkstuin in een privé-tuin sociaal moestuinieren, waarbij de tuinier en de bewoner de opbrengst delen? De resultaten van het afgelopen onderzoek zijn verwerkt in een artikel dat ingediend wordt bij een wetenschappelijk tijdschrift.

Vijf studenten Milieukunde van de HAS Hogeschool in Den Bosch ontwikkelen van september 2022 tot januari 2023 een plan om biologische en duurzame groenten en fruit van lokale landbouwers met subsidie aan te bieden aan honderd cliënten van de Voedselbank Lunetten. Hierover spraken ze met bezoekers van het Knooppunt Lunetten, deelnemers aan de workshop ‘Help Utrechters met smalle beurs duurzaam leven’ en andere betrokkenen. De resultaten worden in februari 2023 bekend.

Geïnspireerd door de motie [“Direct energie besparen helpt iedereen”](#) die de Utrechtse gemeenteraad op 13 oktober 2022 aannam, wierf Duurzaam Utrecht 2030 vrijwilligers voor de actie ‘van arm Overvecht naar warm Overvecht’, met Voedselbank Overvecht en coöperatie Energie-U. Na een energiekus cursus brachten dertien vrijwilligers in december 2022 bij tientallen cliënten van de Voedselbank energieadvies in huis. Ze plakten radiatorfolie en tochtstrips, draaiden ledlampen in en gaven tips om snel energie te besparen. In januari begint nog een groep energiekussers na een volgende cursus. Hiermee helpen we de wachtlijst voor gratis energieboxen weg te werken die mensen bij de gemeente kunnen aanvragen.

Van november tot 30 januari ontwikkelen vijf nieuwe studenten Social Work van de Hogeschool Utrecht in co-creatie met kinderen in Lunetten, Hoograven en Rivierenwijk plannen om op een sportieve manier duurzaam te leven. Duurzaam Utrecht 2030 werkt samen met Luna Movement die in Utrecht Zuid kinderen laat sporten, om zo het bereik te vergroten van (vooral oudere) bezoekers van buurthuizen naar gezinnen met kinderen.

Verschillende organisaties investeerden afgelopen najaar in zelfbewustzijn van mensen met een smalle beurs, maar niet altijd duurzaam. In overleg met docenten van de Universiteit Utrecht vragen we studenten in januari 2023 een handleiding voor een toekomstberaad met bewoners te ontwikkelen over ‘duurzaam zelfbewust leven met smalle beurs.’ Suggesties voor duurzaamheidsambassadeurs en betaalbare mobiliteit zijn niet verder ontwikkeld.

In 2023 kan het initiatief Duurzaam Utrecht 2030 – Leef duurzaam, ook met een smalle beurs verder ontwikkeld worden. In maart 2023 volgt een workshop over concrete vervolginiciatieven. Hiervoor nodigen we gericht partners uit die we daarbij willen betrekken, maar we kondigen de workshop ook openbaar aan, zodat iedereen zich aan kan sluiten. Op de agenda kunnen de volgende thema’s staan:

- Subsidie op biologische en duurzame groenten en fruit
- Diversere groepen Utrechters met smalle beurs zelf laten kiezen hoe ze duurzaam leven
- Duurzaam zelfbewust leven met smalle beurs
- Duurzame kerken
- Versterking en verbreding van het initiatief Duurzaam Utrecht 2030

We vragen andere organisaties het initiatief te nemen voor sociaal moestuinieren, energiearmoede en betaalbare duurzame mobiliteit.

Inleiding

Het initiatief [Duurzaam Utrecht 2030](#) komt voort uit een aanbeveling van deelnemers aan de gelijknamige [workshop op 9 oktober 2021](#) in de Dominicuskerk in Utrecht. EthicSchool, Comité Europadag Utrecht en Huis van Dominicus ontwikkelden op basis hiervan een plan voor een demonstratieproject. Hierin vroegen we Utrechters met smalle beurs hoe ze duurzaam willen leven en maakten plannen om de gemeente en sociale partners te betrekken bij oplossingen om dit mogelijk te maken. In voorjaar 2022 werkten we samen met vier studenten Social Work van de Hogeschool Utrecht aan een pilot. Hierin vroegen we ruim veertig bezoekers van zes buurthuizen en twee buurttuinen hoe ze duurzaam wilden leven met een smalle beurs. Dit resulteerde in [zes tips](#). (zie figuur 1).

Leef duurzaam ook met een smalle beurs

Utrecht wil in 2030 klimaatneutraal en duurzaam zijn. Dat kan alleen als iedereen, arm en rijk, meewerkt om armoede en klimaatverandering te bestrijden.

Duurzaam UTRECHT

Doe ook mee!

Duurzaam leven met smalle beurs: 6 tips

In april-juni vroegen studenten Sociaal Werk van de Hogeschool Utrecht 40 Utrechters hoe ze duurzaam willen leven met weinig geld. Met deze 6 tips gaan we dit najaar aan de slag:

- 1 Duurzaamheidsambassadeur in de buurt**
Informeel leiders doen duurzaam leven voor: tuinier zonder bestrijdingsmiddelen en bespaar energie in huis.
- 2 Verbind koppels rond groentetuintjes**
De een heeft groene vingers, maar geen tuin, en de ander heeft een tuin, maar haat tuinieren. Laat de tuinier een groentetuin bijhouden in de tuin van de ander en de opbrengst delen. Studenten bedenken in co-creatie een oplossing.
- 3 Subsidieer biologische boodschappen**
Gezond + duurzaam eten = betaalbaar?
- 4 Maak openbaar vervoer toegankelijker**
Korting voor mensen met smalle beurs.
- 5 Breng energieadvies in huis**
Direct een lagere energierekening met radiatorfolie en tochtstrips.
- 6 Investeer in zelfbewustzijn**
Schaam je niet voor armoede.

Wie heeft het project bedacht?
Kerkeelijk betrokken deelnemers aan de workshop Duurzaam Utrecht 2030, 09-10-21 in de Dominicuskerk, gesubsidieerd door de gemeente Utrecht via Utrecht4GlobalGoals. Info ineke@duurzaamutrecht2030.nl

SDG Icons:
1 GEEN ARMOEDE, 2 GEEN HONGER, 3 GOEDE BEZONDERHEID EN WELZIJN, 4 KWALITEITS-ONDERWIJS, 5 GENDER-GEÏNTEGREERD, 6 SCHOON WATER EN SANITAIR, 7 BETAALBAAR EN DUURZAAM ENERGIE, 8 WAARDEG WERK EN ECONOMISCHE GROEI, 9 INDUSTRIË, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR, 10 ONGELIJKHEID VERMINDEREN, 11 DUURZAME STEDE EN GEMEENSCHAPPEN, 12 VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE, 13 KLIMAATACIE, 14 LEVEN IN HET WATER, 15 LEVEN OP HET LAND, 16 VREDE, JUSTITIE EN STEERKE PUBLIEKE DIENSTEN, 17 PARTNERSCHAP OM DOELSTELLINGEN TE BEREIKEN

Logos: EthicSchool, EUROPADAG, HUIS VAN DOMINICUS, KERK EN WERELD, KCU

Figuur 1: de zes tips voor duurzaam leven met smalle beurs - startpunt voor gesprekken in najaar 2022

Werkende weg hebben tientallen organisaties en personen bijgedragen aan activiteiten van Duurzaam Utrecht 2030 (kerken, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties, bedrijven, gemeente en politici, zie bijlage 1). Met financiële ondersteuning van de gemeente Utrecht (Initiatievenfonds), Kerk en Wereld en Katholieke Caritas Utrecht, medewerking van studenten van de Hogeschool Utrecht en HAS Hogeschool in Den Bosch en tientallen partners hebben we in het najaar van 2022 gewerkt aan oplossingen voor drie van de genoemde tips: verbind koppels rond groentetuintjes, subsidieer biologische boodschappen en geef energieadvies in huis.

Figuur 2: locaties van gesprekken over duurzaam leven met smalle beurs.

Tussen oktober 2021 en november 2022 voerden we 42 gesprekken op dertig plaatsen in de stad Utrecht over duurzaam leven met smalle beurs (zie figuur 2 en tabel 1). Dit komt overeen met de beoogde 25-40 inlopen, waarvan minstens een in elk van de tien stadswijken. We hebben meer dan 500 mensen bereikt. Hoeveel van deze mensen een smalle beurs hebben is onzeker, mede vanwege de privacy.

Bij de verschillende activiteiten zijn zeker de beoogde 150 vrijwilligers betrokken: een vrijwilliger hielp bij de organisatie van de workshop op 3 oktober, en tientallen vrijwilligers hielpen met de organisatie van de slotbijeenkomst in de Domkerk op 11 november. Tien tot vijftien andere mensen hielpen met publiciteit door berichten te verspreiden via sociale media, nieuwsbrieven en websites. Bij veel van de ruim twintig meewerkende organisaties boden meerdere vrijwilligers gastvrijheid voor ontmoetingen van studenten of trekkers met bezoekers. Vijf vrijwilligers helpen de komende tijd cliënten van Serve the City in de tuin. In november-december doen dertien vrijwillige 'energieklussers' mee aan de actie 'van arm Overvecht naar warm Overvecht' door bij minstens dertig cliënten van de voedselbank simpele energiebesparende maatregelen in huis aan te brengen. Hierbij werkt Duurzaam Utrecht 2030 samen met Energie U en de Voedselbank Overvecht.

Verschillende organisaties organiseren ook zelf activiteiten met vrijwilligers om duurzaam leven met kleine beurs mogelijk te maken, zoals weggeefwinkels of -kasten, maaltijdservice, werving van vrijwilligers voor klussen in huis en tuin van hulpvragers met een smalle beurs. Bovendien hebben de trekkers zelf maanden onbetaald werk gestoken in het van de grond trekken van het initiatief en de begeleiding van studenten.

Waar?	Wanneer?	#	Waar?	Wanneer?	#
Huis van Dominicus, Oog in Al	9-10-21, 3-9-22, 3-11-22	58	Serve the City: tuineigenaars in Utrecht	6 x thuis, sept-okt 2022	6
Universiteit van Tilburg, Faculteit Katholieke Theologie, Binnenstad	22-4-22	6	Energie-U overleg, Noordwest	14-9-22	20
Buurthuis Hart van Noord, Kanaleneiland	10-5-22, 11-5-22, 14-6-22, 6-9-22	30	Eilandsteede, Kanaleneiland	14-9-22	10
Buurthuis De Nieuwe Jutter, Rivierenwijk	11-5-22,	3	Rafaëlkerk, Overvecht	18-9-22	15
Buurtcentrum De Leeuw, Noordoost	12-5-22, 26-9-22	10	Gagelsteede, Overvecht	20-9-22	5
Stadsboerderij Hoge Woerd, Leidsche Rijn	17-5-22	1	Nieuw Rotsoord, Hoograven	23-9-22	10
Stadsboerderij Griftsteede, Griftpark	17-5-22	9	Film Joseph de Rebel, Stadsklooster, Lombok	25-9-22	20
Sterrenzicht, Sterrenwijk	18-5-22	1	Missie 030, Overvecht	5-10-22	20
Buurtwerkkamer Hart voor Leidsche Rijn	18-5-22	2	Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken, Binnenstad	6-10-22	5
De Voorkamer, Lombok	18-5-22, 7-9-22, 21-9-22	50	Theater Zie de Mens, Wilde Westen, Oog in Al	8-10-22	30
Awesome Utrecht, De Zwarte Jongens, West	7-6-22	50	Limoenz, Lunetten	11-10-22, 18-10-22	40
Knooppunt Lunetten	13-6-22, 17-6-22, 30-9-22, 6-10-22	30	Bibliotheek Neude, Centrum	16-10-22	10
Buurtwerkkamer de Verbinding, Zuilen	7-9-22	8	Domkerk Utrecht	11-11-22	130

Tabel 1: overzicht van gesprekken over duurzaam leven met smalle beurs.

In totaal zijn tot nu toe negentien hbo-studenten en zeven scholieren betrokken bij het project. In januari 2023 sluit mogelijk ook een groep van 4-5 studenten van de cursus [‘de toekomst is nu’](#) van de Universiteit Utrecht aan die een (handleiding voor) een toekomstberaad met bewoners ontwerpt over ‘duurzaam zelfbewust met smalle beurs’. Er zijn bovendien verkennende gesprekken gevoerd met meer onderwijsinstellingen (Universiteit voor Humanistiek, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Universiteit Utrecht), waaruit de bereidheid bleek om meer studenten bij te laten dragen aan Duurzaam Utrecht 2030 in het komende voorjaar. Via de Universiteit Utrecht (minor sociaal ondernemen), Universiteit van Tilburg (Faculteit Katholieke Theologie), studentenorganisatie Enactus en Missie 030 (Maatschappelijke Diensttijd) is ook geprobeerd meer studenten en andere jongeren te betrekken bij het project, maar dat heeft nog niet tot een concrete samenwerking geleid. Wel is er in het voorjaar contact geweest met vijf studenten sociaal ondernemerschap van de UU. Zij interviewden tien jonge uitwonende bachelor-studenten over hun wensen om duurzaam te leven en bedachten een uitleenservice voor galakleding. In het najaar is contact gelegd met twee jongeren die bij Missie 030 een project doen op het gebied van wonen. We helpen ze op weg met suggesties en netwerkcontacten. Het streefcijfer van vijftig betrokken studenten en scholieren zal het komende jaar bereikt worden.

In de loop van 2022 is tevens overleg gevoerd over mogelijke samenwerking met CNV-Jongeren en met VNO-NCW. Er is nog geen concrete samenwerking van de grond gekomen. Met CNV-Jongeren in eerste instantie niet omdat in het begin niet meteen duidelijk was welke rol zij kon vervullen, en door gebrek aan personele capaciteit bij deze organisatie. Hiervoor zullen in een vervolg project nieuwe pogingen worden ondernomen. VNO-NCW niet omdat deze organisatie vooral branche georiënteerd werkt en niet zuiver lokaal, zoals Duurzaam Utrecht 2030. In mei 2022 heeft een verkennend gesprek plaatsgevonden waarin VNO-NCW de intentie heeft uitgesproken het project te willen ondersteunen als er aanbevelingen uitkomen die op brancheniveau geïmplementeerd kunnen worden.

Publiciteit

Figuur 3: compilatie van media aandacht.

Vanaf 26 augustus zijn artikelen of interviews over Duurzaam Utrecht 2030 in de volgende media verschenen:

- [DUIC 187](#) (26 augustus 2022 in de papieren krant, 30 augustus op de [website](#), 31 augustus in de nieuwsbrief). Bereik: 112.000 krantenlezers, 30.000 sitebezoekers per dag, 7000 abonnees van de nieuwsbrief.
- Nederlands Dagblad, [13 september 2022](#): Duurzaam Utrecht 2030 – “Mijn gordijnen zijn altijd open, de lantaarnpaal verlicht mijn halve huis.” Bereik: 110.000 krantenlezers, maandelijks 400.000 bezoekers van de website.
- EO radio 1 (Geld of je leven), [22 september 2022](#): Hoe leef je duurzaam met een smalle beurs? Bereik: [in augustus-september 2022](#) luisterden ruim 2.2 miljoen mensen naar NPO radio 1.
- Martinus+ magazine, [oktober 2022](#): Duurzaam, ook met kleine beurs. Oplage 6500

exemplaren.

- [DUIC 197](#) (4 november in de papieren krant, 8 november op de [website](#), 9 november in de nieuwsbrief) Bereik: 112.000 krantenlezers, 30.000 sitebezoekers per dag, 7000 abonnees van de nieuwsbrief.
- [U in de wijk Zuilen](#) (U-stad - RTV Utrecht) (11 november op TV, daarna online). Bereik: onbekend.
- [Oostkrant](#) (nog te verschijnen in december 2022). Oplage 14.000 exemplaren, huis aan huisblad Utrecht Oost.
- Martinus+ Magazine december 2022: Even bellen met... Oplage 6500 exemplaren.
- Een filmteam bestaande uit Irene Becx en Madeleine Roelfsema maakte een compilatie van activiteiten in Duurzaam Utrecht 2030, die op 11 november in de Domkerk is vertoond en daarna op de website en [vimeo](#) gezet is.
- In oktober-november schrijven bovendien twee maatschappelijke stagiaires (Roos en Coco) stukjes voor [Instagram](#). Deze stagiaires zijn geworven via de [Maatschappelijke Stagebank](#). Vanaf december helpen nog twee maatschappelijke stagiairs, Jeroen en Myrthe, mee als sociale media expert.
- Een tiental andere personen en organisaties helpen ook met publiciteit door berichten te plaatsen op sociale media, websites en in nieuwsbrieven. Berichten zijn verschenen op de volgende plaatsen:
 - Utrecht 4 Global Goals (sociale media)
 - Awesome Utrecht (sociale media)
 - Social Impact Factory (website)
 - Janskerkgemeente Utrecht (nieuwsbrieven)
 - Groene kerken (nieuwsbrief)
 - Laudato si (nieuwsbrief)
 - De PUP (website)
 - Wijkconnect Utrecht (website)
 - Katholiek Utrecht (website?)
 - Diaconaal platform Utrecht (website)
 - Utrecht 900 jaar stad zonder muren (agenda)
 - LinkedIn contacten Ineke Malsch (500+ contacten)

Het geschatte bereik van deze media-activiteiten is ruim een miljoen mensen. Zowel inwoners van Utrecht als andere Nederlanders zijn bereikt.

Verbind koppels rond (groente)tuintjes

Overheden streven ernaar voor 2030 de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen te bereiken, inclusief duurzame steden (SDG 11), biodiversiteit en leven op het land (SDG 15). De medewerking van burgers is hiervoor nodig. In Utrecht dragen verschillende organisaties en vrijwilligers bij aan vergroening van de stad. Tuinieren draagt bij aan gezondheid en welzijn (SDG3). Zo vinden asielzoekers een helende omgeving in de stadstuin Common Ground aan de Kanaalweg in Utrecht, en via [De Buitenkamer](#) (voorheen [Moestuinmaatjes](#)) kunnen vluchtelingen uit de noodopvang in de moestuin werken.¹ Een buurttuin biedt voor veel mensen die willen tuinieren een oplossing. Buurtbewoners kunnen daar voor een redelijke prijs gezonde groenten en fruit kopen (SDG2). Mensen komen met elkaar in contact en kinderen leren dat groenten niet in plastic verpakt zijn.

De gemeente geeft subsidies en laat burgers openbaar groen in zelfbeheer nemen. Tegelijkertijd staan mensen op wachtlijsten voor volkstuinten en zijn sommige privé-tuinen overwoekerd. Door woningnood hebben mensen weinig keuzevrijheid waar ze willen wonen. Zo kan iemand die niet kan of wil tuinieren in een huis met tuin terecht komen en iemand die graag tuiniert op een flatje zonder tuin. Uit de gesprekken met bezoekers van buurthuizen in het voorjaar (Malsch et al. 2022)² kwam naar voren dat er veel mensen zonder tuin zijn die graag willen tuinieren, en veel mensen met tuin die het onderhoud boven het hoofd groeit en die geen tuinier kunnen betalen. De bestaande mogelijkheden om te tuinieren waren niet toegankelijk voor mensen met smalle beurs of onvoldoende bekend.

We spraken van 3 september tot 4 november 2022 over deze en andere mogelijkheden om samen te tuinieren met 150-200 mensen verspreid over de stad: Huis van Dominicus (Oog in Al), buurthuis Hart van Noord (Kanaleneiland), buurtwerkkamer de Verbinding (Zuilen), De Voorkamer (Lombok), Eilandsteede (Transwijk), Gagelsteede (Overvecht), speeltuin Nieuw Rotsoord (Hoograven), Sterrenwijk, het asielzoekerscentrum (Kanaleneiland), Social Impact Factory (binnenstad), en Stichting Limoenz (Lunetten). Met open interviews en brainstorm-methoden zijn wensen van de doelgroep in kaart gebracht en is informatie verzameld van professionals op het gebied van tuinieren of begeleiding van vrijwilligers die in andermans tuin werken.

Studenten zoeken tuiniers om een ander te helpen in de tuin³

Vijf studenten Social Work van de [Hogeschool Utrecht](#) bezochten zes mensen thuis die hulp willen in hun tuin in Overvecht, Zuilen, Ondiep, en Utrecht Oost. Ze ontdekten al snel dat veel mensen waaronder cliënten van vrijwilligersorganisatie [Serve the City](#) hulp in hun tuin wilden, maar vooral ook contact met iemand die regelmatig een praatje kwam maken. Ook bezoekers van buurthuis Hart van Noord, bewoners van huizen met tuin in Sterrenwijk, en bezoekers van de buurtwerkkamer de Verbinding in Zuilen konden wel wat steun van mensen met groene vingers gebruiken. Zo had een mevrouw recent hulp gekregen om het onkruid te verwijderen via het Buurteam. Ze wilde wel meer structurele hulp, bijvoorbeeld om de heg bij te houden.

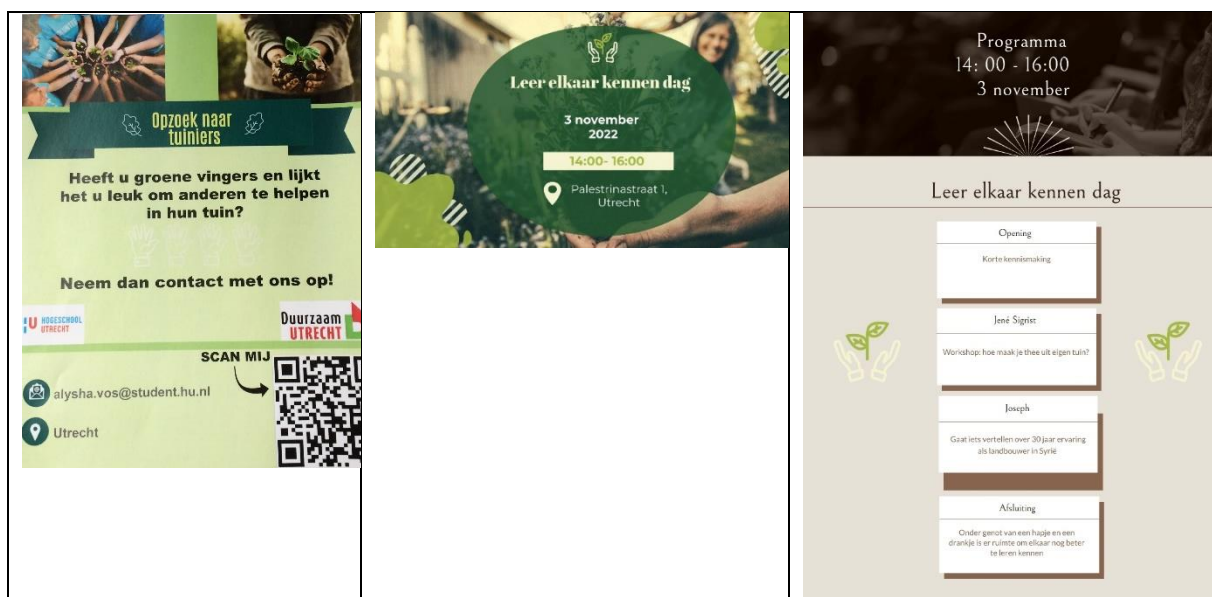
De studenten gingen daarnaast gericht op zoek naar tuiniers die bij deze mensen thuis in de tuin wilden werken. Minder mensen dan gedacht wilden graag bij een ander tuinieren, bleek bijvoorbeeld uit gesprekken op [stadsboerderijen](#) Eilandsteede, Gagelsteede en de speeltuin [Nieuw Rotsoord](#). Verschillende bezoekers van buurtwerkkamer de Verbinding in Zuilen hadden geen tuin en wilden er

¹ Dit initiatief won de eerste prijs van de Mantel van Sint Maarten 2022.

² Malsch, Ineke, Brugman, Iris, Aissati, Youssra, Beijer, Rowena, & Koster, Lana. (2022). Duurzaam Utrecht 2030 - Leef duurzaam, ook met een smalle beurs - Rapportage over de pilot in april-juni 2022 (Definitief - 13-07-2022). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6826852>

³ Dit hoofdstuk is een samenvatting van de activiteiten rond samen tuinieren. Een langere analyse is als artikel 'verbind mensen rond tuintjes' ingediend ter publicatie bij het Journal of Social Intervention: <https://journalsi.org/>

ook geen. Een meneer had wel een eigen tuin en onderhield daarnaast als vrijwilliger de begraafplaats. De studenten overlegden ook met bestuurders van volkstuinen [Briljant](#) en [Abstede](#), maar dit leverde niet direct concrete contacten op met mensen die op de wachtlijst staan voor een volkstuin. Met een flyer “op zoek naar tuiniers” die ze verspreidden in Sterrenwijk en een [filmpje](#) op sociale media zochten de studenten tuiniers (zie figuur 4). Bij een lunch van [De Voorkamer](#) ontmoetten ze een vrijwilliger die ze in contact bracht met medewerkers van het Volunteercentre die bewoners van het Asielzoekerscentrum (AZC) begeleidt die vrijwilligerswerk willen doen. In het AZC vonden ze vijf asielzoekers die gewone Utrechters wilden ontmoeten en helpen met hun tuin. De studenten bedachten een workshop om beide groepen aan elkaar voor te stellen en samenwerking tot stand te brengen. Om deze dienst uit te proberen organiseerden ze de “[Leer elkaar kennen dag](#)” met medewerking van Joseph en Jené Sigrist. Ze lieten deelnemers kruiden ruiken en proeven en deelden recepten. De uitnodiging en het programma zijn ook afgebeeld in figuur 4. Serve the City en de locatie Volunteer Centre van de [Vrijwilligerscentrale Utrecht](#) begeleiden in het vervolg de mensen die samen willen tuinieren.

Figuur 4: communicatiematerialen van de studenten

Waarom willen mensen tuinieren?

Bij verschillende bijeenkomsten bespraken deelnemers de vraag waarom mensen eigenlijk zouden willen tuinieren. De doelstelling om samen groenten te verbouwen vonden sommigen te beperkt. Niet iedereen was ervan overtuigd dat je in elke tuin een moestuin kunt beginnen. Een ervaren tuinier vond van wel, als je planten in bakken kweekt of bodemverbeteraar gebruikt. Anderen benadrukten dat groenten verbouwen in de tuin niet hetzelfde is als onderhoud van een achtertuin. Mensen zijn er niet meer aan gewend om groenten te verbouwen in hun tuin. Niet lang geleden deden veel mensen dat wel, soms uit armoede. Samen bloemen of kruiden kweken in de tuin kan natuurlijk ook.

Wie tuiniert heeft vaak meer vierkante meters dan tijd, daarom is het niet verwonderlijk dat veel tuinen vol stenen of gras liggen. Om toch meer goed onderhouden tuinen te krijgen, kan het aantrekkelijker zijn om groepjes te vormen die samen een buur helpen met tuinieren. Daarnaast zou je mensen kunnen verleiden om bij een ander te gaan tuinieren door in te spelen op latente wensen. Breng mensen met een geveltuin of planten op het balkon in contact met de tuineigenaar die hulp wil. Zijn er misschien kinderen die de tuin van burens bij willen houden voor een heitje voor een karweitje? Wie niet weet hoe het moet kan een cursus volgen bij Utrecht Natuurlijk. Op veel scholen komt bovendien de traditionele schooltuin terug. [Guerrilla Gardeners](#) gooiden het tijdens het [voedsel festival](#)

op 16 oktober in de bibliotheek op de Neude over een andere boeg door kinderen te leren aarde, klei, zaadjes en water te mengen en er zaadbommen van te maken. Deze kunnen ze dan op kale plekken in de stad gooien, waardoor bijen aan hun trekken komen, en de kruiden die opbloeien zijn bovendien eetbaar. Het Asielzoekerscentrum aan de Joseph Haydnlaan heeft ook een tuin. Ze stimuleren de bewoners om te tuinieren. Iemand had wel interesse in een nieuw initiatief samen met buurtbewoners. Er zijn voorbeelden van soortgelijke tuinen in AZC Den Haag en op andere locaties.

Hoe brengen we tuiniers en tuineigenaars bij elkaar?

Wie zou het initiatief moeten nemen om tuiniers te werven? Sommige tuinbezitters of actieve vrijwilligers kunnen wel zelf verantwoordelijkheid nemen om mensen te zoeken die willen helpen. Helaas is niet iedereen hier mondig genoeg voor. Gelukkig zijn er organisaties die hierin kunnen bemiddelen, zoals Serve the City, U Centraal, Stichting Present, HipHelpt en de Vrijwilligerscentrale Utrecht. Andere organisaties bieden dagbesteding in de tuin voor mensen met een beperking, ook bij mensen thuis. Dat kan een terugkerende afspraak zijn. Ook wie tegels in de tuin heeft, kan licht verstandelijk gehandicapten vragen om ze te wippen. Iemand suggereerde de mogelijkheden te verkennen om hoveniersbedrijven in te schakelen, als dat niet te duur is. Als de gemeente opdrachtgever is voor zo'n bedrijf kan die voorwaarden stellen zoals hulp bij tuinonderhoud van mensen die het niet zelf kunnen. Samenwerking met hoveniersopleidingen zou ook mogelijk kunnen zijn, bijvoorbeeld bij het MBO [Yuverta](#) in Houten. Uiteraard zullen hierbij de woningbouwcorporaties moeten worden betrokken. Zij kennen als eigenaren de woningen met tuin en weten via buurtcoördinatoren waar tuinen verloederen en assistentie behoeven. Aan de aanbodkant van mensen die graag willen tuinieren kunnen enkele van de vijftien volkstuinverenigingen in Utrecht, die een wachtlijst hebben, misschien bemiddelen. Zij werken samen met de gemeente in het [Overleg Volkstuinen Utrecht](#) (OVU), en worden ondersteund door de landelijke vereniging van hobbytuinders (AVVN). Tot nu toe is het niet gelukt om contact met deze corporaties of volkstuinverenigingen te leggen.

Meer groen in de stad

Meer groen in de stad kan door tegels te lichten en bloemen en vruchtbomen te planten in tuinen en groenstroken in de stad. Misschien kunnen grasvelden deels omgezet worden in tuinen. Een gesprekspartner zoekt mogelijkheden om een of meer tuintjes op straathoeken of in binnenplaatsen of tuinen van een kerk, moskee of buurthuis in te richten. Iemand meldde dat burgers tot begin oktober 2022 boomspiegels mochten adopteren in de stad. Dat kon een leuke kans bieden voor een straathoektuin, maar uitlaatgassen, en plassende honden en katten maken het minder geschikt om voedsel te verbouwen. Bloemen of kruiden voor vlinders, bijen of vogels zouden wel kunnen. Iemand anders merkte op dat alleen al de katholieke kerk de derde grootste grondbezitter ter wereld is, terwijl kerken nauwelijks meepraten over duurzame steden en gemeenten. Welke kansen er in Utrecht zijn voor vergroening van kerkelijk grondgebied is niet duidelijk.

Zoek verbinding in de buurttuin

In het [Burennetwerk Utrecht Zuid](#) en op andere plaatsen werken ze ook aan vergroening van de buurt. Er zijn moestuinen in Terwijde, de Schepenbuurt, bij het Huis van Vrede in Kanaleneiland, en op verschillende locaties van Utrecht Natuurlijk, waar vrijwilligers welkom zijn. Op Eilandsteede (Kanaleneiland) werken bijvoorbeeld vrijwilligers op maandag, woensdag en vrijdagochtend. Bij het naastgelegen [Food for Good](#), werken veel mensen elke dag behalve vrijdag in de moestuin. [Buurthuis de Paraplu](#) van Interact Contour in Kanaleneiland heeft een gecombineerde bloemen en groentetuin. Deze wordt ook door vrijwilligers onderhouden, maar ze kunnen versterking gebruiken. In Lombok

heeft het [Stadsklooster](#) plannen om de tuin in te richten als buurttuin. Ook de Buurtwerkkamer de [Verbinding](#) in Zuilen zoekt vrijwilligers voor hun tuin, zoals gemeld in [U in de Wijk Zuilen](#) op 11 november.

Tegenstand tegen tuinieren

Een probleem is dat veel mensen met een tuin ze juist betegelen, terwijl de gemeente subsidie geeft om tegels te wippen en ze dan ook nog gratis op komt halen. In verschillende wijken zijn burenruzies tussen mensen die ofwel meer tegels willen ofwel juist willen vergroenen. Het is belangrijk goede afspraken te maken, ook samen met kerk, moskee en woningcorporatie. Burgers krijgen nu al de mogelijkheid om openbaar groen in zelfbeheer te nemen, maar dat kan wel beter. Als mensen geveltuintjes hebben ingericht, gaat de gemeentelijke plantsoendienst er vaak overheen. Het is onduidelijk waar de verantwoordelijkheid ligt voor het maaibeleid. De focus in het beleid ligt niet op vergroenen. De gemeente zou het onderhoud apart moeten regelen en niet steeds opnieuw uitbesteden naar andere partijen. Maak een aannemer niet verantwoordelijk voor het onderhoud. Let ook op de kwaliteit van grond die teruggestort wordt na het aanleggen van bijvoorbeeld glasvezel.

Conclusies en vervolgstappen

Uit de gesprekken rijst het beeld op dat mensen die graag willen tuinieren maar zelf geen tuin hebben, in elke Utrechtse wijk wel aan de slag kunnen. Er is een scala aan mogelijkheden, van vrijwillig tuinieren in een gemeenschappelijke moestuin tot bloemen kweken in een boomspiegel of ander openbaar groen in zelfonderhoud. Bewoners van sociale huurwoningen zowel als buurthuizen en maatschappelijke organisaties zoeken vrijwilligers die in hun tuin de groene handen uit de mouwen steken.

Hoewel er lange wachtlijsten zijn voor volkstuinten in verschillende wijken, stonden weinig mensen te trappelen om in andermans tuin te werken. Sommige tuiniers werkten al in meerdere tuinen, en enkelen daarvan voelden de jaren tellen. Onervarenheid en tijdgebrek werden genoemd als reden om niet te tuinieren. Utrecht Natuurlijk biedt tuincursussen aan en ook scholen werken aan schooltuintjes waar kinderen spelenderwijs leren groenten te verbouwen. Door groepsgewijs te tuinieren kan ook iemand met weinig tijd meedoen.

De gemeente en sociale partners willen de stad vergroenen en tegels wippen, maar daar zit niet iedereen op te wachten. Sociale conflicten over vergroening kunnen beperkt worden als de gemeente, woningcorporaties of maatschappelijke organisaties expliciet de verantwoordelijkheid nemen voor continuïteit van het tuinonderhoud. Daarmee wordt de kans kleiner dat een moes- of bloementuin overwoekert als een enthousiast begonnen vrijwilliger afhaakt. Volkstuinverenigingen hebben dergelijke afspraken al goed geregeld in hun reglementen, en werken nauw samen met de gemeente. Of en hoe dergelijke afspraken ook toegepast kunnen worden als tuiniers in andermans privétuin gaan werken zou uitgezocht moeten worden. Buurtcoördinatoren van woningcorporaties kunnen bijtijds signaleren welke tuinen dreigen te overwoekeren en zouden kunnen bemiddelen bij de zoektocht naar (vervangende) tuiniers.

Er zijn nog niet zoveel oplossingen waar ook de sociale omgeving beter van wordt, zodat een groene wijk gevuld met bloemenzeeën en moestuinen een gezamenlijke trots van de buurt wordt, in navolging van het voorbeeld in het Belgische Willebroek (Lambrecht, 2018).

Wat kunnen mensen zelf doen? Zelfredzame mensen met een betegelde of overwoekerde tuin en een smalle beurs kunnen zelf een oproep plaatsen op websites zoals Buurt Natuur 030 of Utrecht 030, of

buren met een geveltuin of planten op het balkon aanspreken. Mensen zonder tuin met groene vingers kunnen omgekeerd bij buren met een overwoekerde of betegelde tuin op de koffie, of zich melden als vrijwilliger bij een breed scala aan bemiddelende organisaties, of aan de slag in buurttuinen, of als zelfbeheerder van openbaar groen. Wat hebben ze daarvoor nodig? Niet iedereen heeft tuingereedschap of voldoende kennis en ervaring met tuinieren. Het aanbod van cursussen en de mogelijkheden om gereedschap te lenen (bijvoorbeeld via buurtapps) zouden breder bekend gemaakt kunnen worden.

Welke organisaties zijn met samen tuinieren bezig en wat kunnen die anders doen? Vrijwilligersorganisaties zoals Stichting Present, Serve the City Utrecht en HipHelpt begeleiden al de inzet van vrijwilligers. Organisaties die dagbesteding bieden voor mensen met een beperking of asielzoekers kunnen ook ingehuurd worden om in de tuin te werken. Hun rol zou ook duidelijker gecommuniceerd kunnen worden. Volkstuinverenigingen met een wachtlijst kunnen overwegen om de mensen op hun wachtlijst aan te schrijven en te attenderen op andere mogelijkheden in de wijk om in de tuin te werken bij iemand thuis of in een buurttuin. Het is onduidelijk of dit al gebeurt, hoe groot de bereidheid is om mee te werken en onder welke voorwaarden dergelijke oproepen verspreid kunnen worden. In een vervolgonderzoek zou dit verder uitgezocht kunnen worden. De mogelijkheden om ook hoveniersbedrijven of opleidingen te laten helpen om tuinen van sociale huurwoningen te onderhouden moeten verder onderzocht worden.

Wat kan de gemeente doen? Buurtteams in verschillende wijken (bijvoorbeeld Sterrenwijk, Zuilen en Hoograven) helpen mensen met een overwoekerde tuin al met het onderhoud, of brengen vrijwilligers en tuinbezitters bij elkaar. In Rivierenwijk coördineert de gemeente overleg over vergroening van de wijk. De gemeente is ook eigenaar van de vijftien volkstuincomplexen in de stad en werkt nauw samen met de besturen van de volkstuinverenigingen. De gemeente kan het initiatief nemen om de mensen die bij deze verenigingen op de wachtlijst staan de kans te bieden om bij iemand thuis te tuinieren, en de reglementen van de verenigingen uit te breiden naar dergelijke samenwerkingsverbanden.

De gemeente zou bovendien vergroening een prominentere plaats kunnen geven in het onderhoud en activiteiten in de openbare ruimte. Ook ingehuurde hoveniersbedrijven die openbaar groen onderhouden moeten nadrukkelijker bewust gemaakt worden van het beleid om de stad te vergroenen en hoe ze om moeten gaan met geveltuintjes en zelfbeheer van openbaar groen. Bij aanbestedingen kan de gemeente bovendien overwegen om ingehuurde hoveniersbedrijven mee te laten helpen met het onderhoud van tuinen van sociale huurwoningen.

Subsidieer biologische boodschappen

Vijf studenten Milieukunde van de [HAS Hogeschool in Den Bosch](#) werken van september 2022 tot 1 februari 2023 aan een advies over mogelijkheden voor subsidie op biologische boodschappen. Na een intakegesprek met Elly Wintjes van het Knooppunt en projectleider Ineke Malsch op 14 september hebben ze hierover op 30 september en 6 oktober gesprekken gevoerd met bezoekers van het [Knooppunt Lunetten](#). Deze bezoekers deden in het voorjaar de suggestie dat de gemeente biologische boodschappen kan subsidiëren zodat Utrechters met smalle beurs deze ook kunnen betalen. De studenten verkennen samenwerkingsmogelijkheden met verschillende biologische landbouwers rond Utrecht en andere partijen.

Op 3 oktober presenteerden ze zichzelf aan deelnemers aan de workshop '[Help Utrechters met smalle beurs duurzaam leven](#)' in de Social Impact Factory: *"Als studenten milieukunde van de HAS Hogeschool in Den Bosch onderzoeken we mogelijkheden om biologische boodschappen te subsidiëren. We gaan in gesprek met lokale boeren die groente en fruit verbouwen en zoeken subsidie om het mogelijk te maken. We willen een bon maken waarmee bezoekers van het Knooppunt in Lunetten 1x per week boodschappen kunnen ophalen."* Suggesties uit de zaal waren: *"Sluit aan bij initiatieven die er al zijn, zoals een biologische markt op het Vredenburg op vrijdag, Odin in Tolsteeg."* De studenten antwoordden: *"We willen kleinschalig beginnen in het Knooppunt en daar uitproberen of het aansluit bij de wensen van bezoekers. Van daaruit is uitbreiding mogelijk."*

Tevens bespraken ze alternatieven met deelnemers aan de workshop. Centrale vraag in deze ronde was: *"Hoe bereiken we de juiste partijen die we nodig hebben om dit te realiseren? En wie zijn die partijen?"* Daarin werden de studenten aangemoedigd om groot te durven denken. Benader dus bijvoorbeeld wél iemand binnen het AHOLD-concern. Enige nadeel is wel, dat bij dergelijk grote organisaties processen soms traag kunnen verlopen.

Om alle nodige partijen en activiteiten in kaart te brengen kwam kort het 'business model canvas' aan de orde. Dit is een simpel model, wat na invulling inzicht geeft in welke en hoe waarde gecreëerd en verspreid wordt. Daarnaast zijn contactgegevens gedeeld van iemand die veel met lokale boeren rondom Utrecht gewerkt heeft. Hij kan met zijn contacten de studenten mogelijk verder op weg helpen.

In het verhaal van de studenten werden veel aannames gemaakt. Daarom werden ze aangemoedigd om veel vragen te stellen aan de verschillende stakeholders die betrokken zijn of kunnen worden bij dit project, om de aannames te valideren.

Hun overall ervaring was wel heel erg positief tot nog toe. Er is ook gesproken over hun bezoek aan het Knooppunt tijdens een koffiemoment. De diversiteit van de aanwezige mensen en de verschillende verhalen die die mensen te vertellen hadden was erg leuk en interessant.

Op 16 november bespraken de studenten hun plan van aanpak met Ineke Malsch, waarna ze contacten gaan leggen met mogelijke samenwerkingspartners waaronder de coördinator van de Voedselbank Lunetten, lokale landbouwers, het Knooppunt, fondsen en de gemeente Utrecht. Op 1 februari 2023 presenteren ze de resultaten van hun onderzoek in de Musketon in Lunetten en geven ze advies over vervolgstappen.

Vragen aan de politiek

In plaats van subsidie op biologische boodschappen zou de overheid de impact op het milieu van producten moeten belasten, zoals nu met wegenbelasting, vond iemand. Belast de schade die je veroorzaakt, en belast ook het verbruiken van grondstoffen. Voorkom dat er impact komt op milieu en gezondheid. De prijs van niet-duurzame en ongezonde producten moet omhoog en de prijs van gezonde en duurzame producten moet omlaag. Denk aan vliegtax, suikertax, vleestax, etc. Neem hierbij de mondiale kringloop en handelsstromen in beschouwing. Zorg voor een level playing field, zodat niet de handel van Rotterdam naar Antwerpen verplaatst wordt, bijvoorbeeld. De inertie van

mensen is teleurstellend, mensen zouden moeten willen en kunnen veranderen. Duurzaamheid start bij het onderwijs, het denken van mensen moet op de schop, we moeten gaan denken in win-win termen. Beloon positieve bijdragen en belast vervuiling.

Een andere gesprekspartner vond dat de overheid boeren zou moeten helpen biologisch dynamisch te worden in plaats van ze uit te kopen vanwege de stikstofcrisis.

Aanbod van gezond, goedkoop en duurzaam eten

Op 16 oktober organiseerde de Armoedecoalitie Utrecht in de bibliotheek op de Neude het [Voedsel festival](#) in het kader van Wereldarmoededag. Gezond en goedkoop eten stond centraal tijdens een [workshop](#) door Cybille Latour. Zij leert wekelijks vrouwen uit Overvecht met weinig geld een gezonde maaltijd samen te stellen voor 2 euro per persoon. Ze geeft ook tips hoe je voedsel langer houdbaar maakt en waar je goedkoop voedsel kunt kopen.

Tijdens een mini-college sprak Friso van Wiersum over de Voedselpas, met initiatiefnemers Ewoud Mogendorf en Dirck Slabbekoorn, en onderzoeker Thirza Andriessen. Wethouder Volksgezondheid Eelco Eerenberg, Nadie Winde van Aldi Nederland, Zouhir Salhi (Albert Heijn) en voedselbank Utrecht bespraken de mogelijkheid om de pas ook in Utrecht toe te passen. Dit sluit aan bij een eerder voorstel van Groen Links, de Christen Unie en PvdA, die al in oktober 2021 een voedselpas wilden invoeren voor Utrechters met een laag inkomen ([DUIC, 7-10-21](#)).

Op 17 oktober konden Utrechters op tientallen locaties in de stad aanschuiven aan het [Grote Stadsdiner](#). De armoedecoalitie en verschillende andere organisaties deelden 2000 maaltijdpakketten uit om zelf groentesoep te maken. De soepgroenten werden geleverd door Moestuin Maarschalkerweerd, en chefkok Leon Mazairac bedacht het recept. RTV Utrecht bracht het evenement in [beeld](#).

Door het jaar heen bieden verschillende buurthuizen en andere organisaties betaalbare maaltijdservices en eettafels voor mensen uit de buurt aan. Zo kunnen bezoekers van de buurtwerkkamer De Verbinding in Zuilen elke woensdagmiddag maaltijden afhalen die gekookt worden door vrijwilligers. In het Bokkie in de Bokkenbuurt kunnen mensen elke maand op dinsdagavond aanschuiven aan de maaltijd. Bij Bosschart op Kanaleneiland heeft ook een eetgroep op woensdagavond. Bij [Resto van Harte](#) op Kanaleneiland zijn eters elke dinsdagavond welkom en in Leidsche Rijn elke vrijdagavond, maar afhalen is bij beide locaties ook mogelijk. In Overvecht biedt het Toekomstpunt samen met het Rode Kruis ouders met smalle beurs maximaal 6 maanden een gezond [toekomstontbijt](#) voor hun kinderen. Om maar enkele voorbeelden te noemen.

Breng energieadvies in huis

Uit gesprekken met bezoekers van buurthuizen in het voorjaar bleek dat veel mensen met smalle beurs geholpen moeten worden met energiebesparing. In Utrecht bieden verschillende organisaties advies en materialen waarmee burgers, ook met een smalle beurs, direct energie kunnen besparen. Dit is aanvullend aan het beleid van de [gemeente om over te stappen op duurzame energie](#) en voor 2050 alle wijken [van het gas af](#) te helpen. Hierin werkt de gemeente samen met woningcorporaties en andere partners.

Wie zelf aan de slag wil om de eigen huurwoning energiezuiniger te maken, kan bij de [gemeente](#) verschillende subsidies aanvragen. Huurders kunnen ook gratis een energieadvies met een [energiebox](#) aanvragen via de gemeente of woningcorporatie. Mensen kunnen zich aanmelden, waarna een consulent of energiecoach in dienst van JMA langskomt voor een persoonlijk energie-advies op maat. De bewoners krijgen dan een doos met producten om hun huis te verduurzamen, zoals Ledlamp, radiatorfolie, tochtstrips of waterbesparende douchekop. Helaas is de wachtlijst hiervoor al opgelopen tot een jaar, al krijgen mensen met een laag inkomen wel voorrang.

De stichting [U-Centraal](#) is de stadsbrede organisatie die het wijk-overstijgende welzijnswerk van de gemeente Utrecht uitvoert. Ze bieden een breed scala van hulp en cursussen en werken samen met vrijwilligers. In september voerde U-Centraal samen met de Energiebox, woningcorporatie Mitros (inmiddels opgegaan in Woonin) en de [Geldzaak](#) een proef uit waarbij ze huurders van flats in Overvecht op de parkeerplaats hulp aanboden met energiebesparing en hun mening vroegen over verbeteringen in de flats en in de wijk. Uiteindelijk kregen ze contact door bij mensen aan te bellen.

De gemeenteraad nam 13 oktober de motie [“Direct energie besparen helpt iedereen”](#) aan, waarin ze de gemeente opdracht geeft om middelen voor simpele energiebesparende maatregelen via onder andere maatschappelijke organisaties beschikbaar te stellen aan mensen en de kosten te betalen. In antwoord hierop wierf Duurzaam Utrecht 2030 samen met de [Voedselbank Overvecht](#) en [Energie U](#) vrijwilligers om tussen half november en de kerst bij cliënten van de voedselbank thuis radiatorfolie en tochtband te plakken, Ledlampen in te draaien en andere simpele maatregelen te nemen waardoor ze direct besparen op energiekosten. Energie U organiseerde trainingen voor de “energieklussers” op 17 en 24 november van 19.30-21.30 bij UCo aan de 2^e Daalsedijk. Dertien vrijwilligers gaan in december al bij 39 huishoudens langs. Zo dragen we bij aan de overgang [“van arm Overvecht naar warm Overvecht”](#). In januari 2023 volgt nog een cursus. Na de oproep van Duurzaam Utrecht 2030 sloten zich ook vrijwilligers met een kerkelijke achtergrond aan, die nog niet eerder betrokken waren bij Energie U.

De energiecoöperatie [Energie U](#) verenigt “Utrechtse bewoners die duurzame energie thuis, in hun buurt en in onze stad aanjagen, organiseren en bewaken.” Ze leiden energiecoaches en energiekussers op die hun medeburgers helpen energie te besparen en over te gaan op duurzame energie, door een breed scala van activiteiten. Al eerder hebben vrijwilligers van Energie U radiatorfolie en waterbesparende douchekoppen uitgedeeld aan bezoekers van voedselbanken in verschillende wijken.

Er borrelen ook nieuwe initiatieven op, zoals de Energiecoalitie Utrecht in oprichting, in verbinding met de voedselbank Overvecht. Het plan was om de Energiebox uit te delen bij de Voedselbank Overvecht, en daarbij ook basiskennis over te dragen, in navolging van het voorbeeld van de voedselbank Lunetten. De initiatiefnemers vonden coördinatie tussen verschillende initiatieven in de stad gewenst. Het lijkt erop dat dit initiatief is samengevoegd met de activiteiten van Energie U.

Deelnemers aan de workshop op 3 oktober deden de volgende suggesties om energiearmoede te bestrijden: De gemeente kan de mensen die recht hebben op een energietoeslag een Energiebox

aanbieden, of vouchers aanbieden voor producten om zelf je huis te verduurzamen. De gemeente zou inwoners lokaal moeten selecteren en trainingen aanbieden.

Corporaties moeten inventariseren welke blokken nog niet verduurzaamd zijn en deze bewoners Energieboxen aanbieden. De vereniging van woningcorporaties AEDS hanteert sinds 2014 een [benchmark](#) om de verduurzamingsprestaties van woningcorporaties te vergelijken. Corporaties kunnen een vitaliteitsonderzoek doen, en uitzoeken welke problemen er leven bij welke bewoners met welke inkomens.

Praktisch kunnen mensen zelf energie besparen met elektrische voetenstoven, infrarood stralingswarmte panelen. Mensen uit de doelgroep en energiecoaches kunnen meewerken aan voorlichtings-video's. Pas op voor vooroordelen: veel mensen met smalle beurs gebruiken al weinig energie, en zijn een voorbeeld voor grootverbruikers van energie. Anderzijds veronderstellen theoretisch opgeleiden soms teveel kennis bij mensen. Niet iedereen weet bijvoorbeeld dat je niet te veel water in de pan moet doen en de deksel op de pan moet om energie te besparen tijdens het koken.

De behoefte aan meer coördinatie wordt breed gevoeld. In november publiceerde U-Centraal een advertentie voor een projectleider van het nieuwe Energieteam, met als doel *“alle inwoners van de stad te ondersteunen, die door de hoge energieprijzen (en overige kostenstijgingen) dreigen in armoede of schulden te raken.”* Hierin werken ze samen met andere teams in U-Centraal en andere organisaties die meewerken aan oplossingen voor energiearmoede.

Duurzaamheidsambassadeurs

Uit de gesprekken tijdens de pilot in het voorjaar kwam de suggestie op dat de gemeente duurzaamheidsambassadeurs in buurten zou moeten ondersteunen, door te investeren in een netwerk van vrijwillige gemeenschapsleiders. De gemeente zou hen op kunnen leiden om buurtbewoners voor te doen hoe je duurzaam kunt leven, en praktische ondersteuning bieden.

Deelnemers aan de workshop op 3 oktober waren niet overtuigd van de toegevoegde waarde van zo'n netwerk. Er zijn al formats waar bewoners samenkomen, en woningcorporaties hebben al woonconsulenten in dienst. Via de opleiding zijn er al duurzaamheidsambassadeurs. De Vereniging Eigen Huis adviseert Verenigingen van Eigenaren. Hiermee voeren ze een directief van de rijksoverheid uit. De Vrijwilligerscentrale Utrecht zoekt vrijwilligers. Vanuit het perspectief van de Vakbond moet duurzaamheid betaalbaar blijven.

Als er toch zo'n netwerk komt, zijn mogelijke methoden om de wensen van bewoners te onderzoeken enquêtes en gesprekken met een klein groepje bewoners. Sociale media zouden benut moeten worden. Een nieuw initiatief kan bijvoorbeeld ontwikkeld worden als een netwerk van Ngo's. Het is wel belangrijk dat het vanuit het individu komt, op een grass-roots, bottom-up manier. Maak het niet te hiërarchisch, maar zorg wel voor enige mate van institutionalisering.

Betaalbare mobiliteit

Gesprekspartners vroegen in het voorjaar om oplossingen waarmee openbaar vervoer toegankelijker wordt voor mensen met een smalle beurs. De bestaande regeling waarmee U-pas houders tot 70 euro per jaar op hun OV-chipkaart kunnen zetten vond niet iedereen afdoende. Een suggestie was om dit tegoed om te zetten in een kortingskaart voor het OV. Daarnaast zou de NS gratis dagtochten of vrij reizen met stoptreinen voor een laag bedrag aan kunnen bieden aan mensen met een smalle beurs. Aan deze suggestie komt de provincie Utrecht deels tegemoet. Ouderen met alleen AOW kunnen vanaf 19 september 2022 een jaar lang tijdens daluren [gratis met bus, tram en buurtbus](#) van U-OV en Syntus Utrecht.

Deelnemers aan de workshop op 3 oktober bespraken deze en andere mogelijkheden om Utrechters met smalle beurs betaalbare mobiliteitsoplossingen te bieden. Deelvervoer wordt al aangeboden in verschillende stadswijken, maar komt niet echt van de grond. Is het te duur? Vaak is een maandabonnement per saldo duurder dan een jaarabonnement, maar niet iedereen kan zich een groot bedrag ineens veroorloven. Er is in Utrecht een proef gedaan met elektrische deelscooters, maar die bleken voor relatief korte afstanden gebruikt te worden. Nu laat de gemeente alleen elektrische deelfietsen en bakfietsen toe op de openbare weg.

Omdat deelscooters per gebruikstijd afgerekend worden, worden daarmee langere afstanden automatisch duurder.

Welke oplossingen zijn er voor mensen die geen gebruik kunnen maken van auto of fiets? Bijvoorbeeld niet alle buschauffeurs nemen altijd rolstoelers mee, en niet iedereen weet dat je een loopplank kunt uitklappen waarmee de rolstoeler de bus in kan.

De Ov-studentenkaart werkt goed, je kiest of je hem in het weekend of door de week wilt gebruiken. Na 10 jaar wordt de schuld kwijtgescholden. Alleen, niet iedereen mag hem gebruiken, bijvoorbeeld niet afgestudeerden of 17-jarigen. En als je voortijdig stopt met je studie heb je een probleem.

Als je met 40% korting mag reizen in het weekend, is dat nog steeds duur op langere afstanden. Stads- en streekvervoer is duur.

Hoe kan het openbaar vervoer betaalbaarder worden? Een mogelijkheid is om het OV altijd voor iedereen gratis te maken. Het Nederlandse OV is een van de duurste van de wereld, maar daar staat tegenover dat het treinsysteem wel een van de beste is. De investeringen en personeelskosten zijn hoog. Momenteel is het OV (NS en lokaal) in private handen. Nationaliseren kan helpen om de kosten te drukken door het non-profit te maken en efficiënter te organiseren. Als je het gratis wilt maken moet het gesubsidieerd worden. Subsidies willen politici niet altijd, of de gemeente kan het niet betalen. De provincie Utrecht doet een proef om ouderen met alleen AOW in daluren gratis toegang te geven tot stads en streekvervoer, maar daar is niet iedereen met een laag inkomen mee geholpen.

Op langere termijn kunnen innovaties zoals elektrische of zelfrijdende auto's ook invloed hebben op de toegankelijkheid en betaalbaarheid van mobiliteit.

Dit thema kan wellicht verder uitgediept worden in samenwerking met de [Regionale Klimaattaafel Ruimte en Mobiliteit Utrechtse regio](#) in overleg met initiatiefnemer Jan Korff de Gidts, die eind november contact zocht.

Investeer in zelfbewustzijn

Uit de gesprekken in het voorjaar kwam naar voren dat mensen met een smalle beurs vaak weinig zelfvertrouwen hebben. Sommigen schamen zich voor hun armoede. Welke nieuwe initiatieven kunnen op een duurzame manier het zelfbewustzijn van de doelgroep helpen vergroten? In het najaar zijn verschillende activiteiten onder het motto sociaal en duurzaam samenleven – over armoede en solidariteit - georganiseerd door partners van Duurzaam Utrecht 2030 en van de Armoedecoalitie Utrecht om Utrechters met smalle beurs te helpen aan meer zelfbewustzijn. Of onderzocht is wat wel en niet werkt is niet duidelijk, en niet in alle gevallen speelde duurzaamheid een rol. Dit zouden goede vragen voor een eventueel vervolgonderzoek kunnen zijn.

Activiteiten in het najaar

Op 13 september publiceerde het Nederlands Dagblad een artikel over Duurzaam Utrecht 2030: [“Mijn gordijnen zijn altijd open, de lantaarnpaal verlicht mijn halve huis”](#) waarin twee ervaringsdeskundigen van de armoedecoalitie aan het woord kwamen: Carolien Verpalen en Dennis van Elten. Op 22 september ging presentator Hans van der Steeg met Dennis van Elten en Ineke Malsch in gesprek over duurzaam leven met smalle beurs in het EO radio 1 programma [Geld of je leven](#).

Op 25 september vertoonde [ATD Vierde Wereld](#) de film ‘Joseph de rebel’ in het Stadsklooster in Lombok. Hierin stond leven en werk van de priester Joseph Wresinski en de bewoners van een Parijse sloppenwijk centraal die zich eind jaren 1950 verenigden en ATD Vierde Wereld oprichtten. Een handvol van de ongeveer 25 deelnemers bleven napraten over wat het verhaal te zeggen had over hun eigen leven.

Op 8 en 9 oktober voerde een groep ervaringsdeskundigen de theatervoorstelling [‘Zie de mens’](#) op in [Het Wilde Westen](#) (Oog in Al). Verspreid over de gymzaal, tussen het publiek, vertelden negen acteurs van de [Joseph Wresinski Cultuur Stichting](#) hun verhaal en gingen met elkaar in dialoog over hoe het is om arm en kwetsbaar te zijn. Ze brachten helder de menselijke behoefte om zich te uiten en gehoord te worden over het voetlicht. De ongeveer twintig bezoekers per keer konden vooraf en na afloop met de acteurs in gesprek. Een groep studenten van [ARTEZ](#) volgde de voorstelling als uitgangspunt van een vervolgopdracht. De organisatoren organiseerden ook een nagesprek voor geïnteresseerden.

Figuur 5: bijenwasdoekjes en materialen om ze zelf te maken

Dinsdagochtend 11 oktober leerden de dames van stichting [Limoenz](#) een tiental bezoekers van hun weggeefwinkel in Lunetten hoe je zelf bijenwasdoekjes kunt maken van oud beddengoed. Evenveel andere bezoekers kregen een doekje mee om uit te proberen. De doekjes zijn ideaal om kaas of boterhammen te verpakken. Een portie fruit of een restje eten blijft ook heel lang goed. Zo kun je voedselverspilling en plastic verpakkingsafval tegengaan en textiel hergebruiken. Als je minder weggooit, houd je ook nog geld over.

Op 16 oktober organiseerde de Armoedecoalitie Utrecht met verschillende partners een [Voedsel festival](#) in de bibliotheek op de Neude, onder het motto: Gezond voedsel voor iedereen. Er waren workshops over gezond en goedkoop eten, en zaadbommen maken waarmee je overal in de stad bloemen laat bloeien die bijen aantrekken. Er was ook informatie over energiebesparing en hoe je geld kunt besparen. Op 17 oktober konden Utrechters op tientallen locaties aanschuiven bij het Grote Stadsdiner om Wereldarmoededag te gedenken.

Verkleed als "[Las mujeres de los de abajo](#)" staken de dames van Stichting [Limoenz](#) 18 oktober een tiental bezoekers van hun weggeefwinkel in het nieuw met mooie 'tweedekans' kleding. Een prachtige jurk met bijpassende sjaal of een net jasje op een flitsende broek: na de transformatie trok ieder bewonderende blikken. De boodschap was: Breng kleding die je zelf niet meer draagt naar een weggeefwinkel en maak een ander weer blij, of steek jezelf er in het 'zo goed als nieuw'. Zo kan iedereen duurzaam leven, ook met een smalle beurs. De hele morgen liepen vijftig mensen in en uit, en wisselden stapels kleding, speelgoed en andere spullen van eigenaar. Vrijwilligers hielpen als gastvrouw, zochten kleding en spullen uit, of gaven plantjes water. Bij een kopje koffie of thee deelden bezoekers hun eigen tips om duurzaam te leven met een smalle beurs, met kringloop spullen, sociale contacten in Lunetten en omstreken, minder afval en betaalbare energiekosten.

Van afdragertjes naar vintage

Verschillende gesprekspartners wezen erop dat aan tweedehands kleding en spullen een negatief imago kleeft. Zeker vroeger, maar op veel plaatsen ook nu nog schamen mensen zich als ze geen nieuwe kleding of spullen kunnen kopen, maar afhankelijk zijn van de afdankertjes van anderen. Dit negatieve imago lijkt inmiddels om te slaan nu ook mensen met genoeg geld trots zijn op hun vintage kleding, en graag bij kringloopwinkels op jacht gaan naar unieke spullen. De app [52wekenduurzaam.nl](#) werd ook door verschillende mensen gebruikt ter inspiratie, zowel mensen met veel als weinig geld. De deeleconomie in opkomst zou kunnen helpen om schaamte over armoede tegen te gaan. Het is nog niet zover als sommigen bepleiten, dat ervaringsdeskundigen die al jaren met weinig geld duurzaam leven op een voetstuk geplaatst worden. Ook is de keuze in mooie tweedekans kleding voor mannen een stuk beperkter dan voor vrouwen.

In meer en meer wijken worden weggeefwinkels geopend. In Lunetten is de weggeefwinkel van stichting Limoenz op dinsdag en donderdagochtenden open, en ook in Rivierenwijk werkt de Nieuwe Jutter aan een weggeefwinkel. Verschillende buurthuizen hebben ook weggeefkasten ingericht, zoals Het Knooppunt in Lunetten of het Hart van Noord op Kanaleneiland. En op straat verschijnen steeds meer mini-biebs of weggeefkasten bij particulieren.

Figuur 6: een mini-bieb

Kringloopwinkel [de ARM](#) verkoopt tweedehands spullen. Sommige gesprekspartners vonden de

producten duur, en vroegen zich af of meer mensen er zouden kopen als de prijzen lager waren. Dan zou de ARM misschien minder spullen naar de schroot hoeven te brengen. Anderen wezen erop dat de ARM de spullen wel eerst controleert en dat ze werk geven aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Ze maken geen winst. Iemand had ervaring als vrijwilliger bij [EMMAUS](#), en vertelde dat spullen die over zijn naar Afrika gaan. Ze haalde regelmatig spullen op bij mensen thuis.

De tweede prijswinnaar bij de Mantel van Sint Maarten 2022, '[Make your own toy](#)' laat kinderen van 4-12 jaar hun eigen speelgoed maken van gerecycled materiaal. Ze organiseren veel activiteiten onder de naam '[little engineers academy](#).' Een gesprekspartner werkte vrijwillig mee aan [Krijg de kleertjes](#) waar ouders zakken kinderkleding en spullen kunnen ruilen. In Lunetten zit ook een [ruilpunt](#) op Stadsboerderij Koppelsteede waar je eens per maand terecht kunt. Het IJsselsteinse [Wauw closet](#) was een van de deelnemers aan [Innofest Validatielab](#). Bij dit bedrijf kun je duurzamere kleding leasen in plaats van kopen. Na een grondige reiniging kan het mooie kledingstuk naar de volgende klant. De prijzen liggen dan weer niet binnen ieders bereik.

Meedoen met de samenleving

Verschillende gesprekspartners hadden ervaring met sociale ondernemingen of maatschappelijke organisaties die mensen met afstand tot de arbeidsmarkt reactiveren. Zo leidt JMA energiecoaches op die mensen thuis adviseren over energiebesparing en de eerdergenoemde Energiebox brengen. In restaurant [A beautiful mess](#) krijgen AZC-bewoners een horeca-opleiding. Ook de Stichting [Doen en Laten](#) Utrecht organiseert onder andere een huiskamerproject van het Leger des Heils, locatie Bij Bosshardt op de Marco Pololaan in Kanaleneiland. Daar geven ze mensen die uit de problemen komen een opleiding tot ervaringscoach voor mensen met problemen. Een bezoeker werkt tegen betaling als ervaringscoach. Bij [ENIK](#) aan de Vaartsche Rijnstraat is een lotgenotengroep voor mensen met ADHD. Ze hebben daar ook herstelprojecten.

Enkele van de achttien genomineerde initiatieven bij de Mantel van Sint Maarten 2022 stimuleren mensen om meer deel te nemen aan de samenleving. Zo organiseert [Musicaz Utrecht](#) wekelijkse muziekavonden met bewoners van het AZC en musici en bewoners uit de stad, en laat [koor Duniya](#) buurtbewoners met verschillende achtergronden samen zingen. Stichting [Eet mee](#) laat mensen thuis een etentje organiseren voor een onbekende gast, zoals een vluchteling, student of oudere, en [Silomaatjes](#) organiseert maandelijks etentjes met ex-gedetineerden. Lees meer over de overige genomineerden op de site van de [Mantel van Sint Maarten](#).

Nieuw project HU Social Work

Van 14 november tot 30 januari 2023 werkt een nieuwe groep van vijf studenten Social Work van de Hogeschool Utrecht mee aan een opdracht voor Duurzaam Utrecht 2030. De studenten kozen ervoor om in samenwerking met [Luna Movement](#) kinderen die bij deze organisatie sporten te betrekken bij duurzaam leven in Utrecht. De precieze plannen worden in overleg met de studenten en Luna Movement uitgewerkt.

Conclusies en aanbevelingen

In iets meer dan een jaar heeft Duurzaam Utrecht 2030 het initiatief om duurzaam leven met smalle beurs van onderop mogelijk te maken in Utrecht en daarbuiten stevig op de kaart gezet. De zichtbaarheid in plaatselijke en landelijke media was boven verwachting, met interviews in het Nederlands Dagblad, op NPO Radio 1 en U stad (RTV Utrecht), naast aandacht in Martinus+ magazine, DUIC, Oostkrant en (sociale) media van partners. Hiermee zijn rond een miljoen mensen bereikt. De aantallen bijeenkomsten, bezoekers en vrijwilligers waren conform de prognose, alleen het aantal studenten en scholieren is nog niet bereikt. Op drie van de zes tips waarmee mensen met smalle beurs duurzamer kunnen leven die resulteerden uit de pilot in het voorjaar is duidelijk voortgang geboekt. Dit zijn ‘verbind koppels rond (groente)tuintjes,’ ‘subsidieer biologische boodschappen,’ en ‘breng energieadvies in huis.’ Over de andere drie, ‘duurzaamheidsambassadeurs in de buurt,’ ‘maak openbaar vervoer toegankelijker,’ en ‘investeer in zelfbewustzijn,’ zijn ook gesprekken gevoerd. De waardering van de jury van de Mantel van Sint Maarten 2022, die Duurzaam Utrecht 2030 de derde prijs toekende uit achttien genomineerden is een stimulans om voort te gaan op de ingeslagen weg. In maart 2023 wordt daarom een workshop georganiseerd met beoogde partners over concrete plannen voor vervolginiciatieven. Het prijzengeld van 750 euro zal gebruikt worden om een deel van de organisatiekosten voor deze workshop te dekken.

Mogelijke vervolginiciatieven

Inhoudelijk zijn er meerdere thema's opgekomen in Duurzaam Utrecht 2030 waarop in vervolginiciatieven verder gewerkt kan worden, samengevat in tabel 2.

Thema	Initiatiefnemer	Rol Duurzaam Utrecht 2030
Energie-armoede	U-Centraal i.s.m. Energiebox, Energie-U etc.	Volgend: werving vrijwillige energieklassers Overvecht
Sociaal tuinieren (Rivierenwijk)	Overleg gemeente, Present, Utrecht Natuurlijk, Woonin (Mitros)	Volgend: verkenning kansen voor samenwerking met volkstuinten
Betaalbare en duurzame mobiliteit	<u>Regionale Klimaattafel Ruimte en Mobiliteit Utrechtse regio?</u>	Afwachtend
Subsidie biologische groenten + fruit	Duurzaam Utrecht 2030	Bepalen na advies HAS studenten 1-2-23
Duurzaam Utrecht van onderop	Duurzaam Utrecht 2030	Bepalen na advies HU studenten 30-1-23
Duurzame kerken	Duurzaam Utrecht 2030	Overleg met duurzaamheidsoverleg Utrechtse kerken, USRK, RK Martinusparochie, UPLR, Groene Kerken NL, Laudato Si'
Duurzaam zelfbewust met smalle beurs	Duurzaam Utrecht 2030?	Mogelijk handleiding toekomstberaad UU - contact opnemen met Armoedecoalitie, ATD 4 ^e wereld,

		Wilde Westen, Huis van Dominicus etc
Sterkere organisatie	Duurzaam Utrecht 2030	Actievere steun zoeken van organisaties en personen

Tabel 2: mogelijke vervolginiciatieven.

De thema's energiearmoede en samen tuinieren zullen waarschijnlijk door andere partijen opgepakt worden, en betaalbare mobiliteit mogelijk ook. Zo kan de nieuwe projectleider van het Energieteam bij U-Centraal het voortouw nemen om verschillende initiatieven te coördineren om energiearmoede te bestrijden inclusief de activiteiten van de Energiebox en Energie U. De gemeente is zelf aan zet om in overleg met volkstuinen en vrijwilligersorganisaties tuinieren bij iemand thuis beter te faciliteren, naast de bestaande mogelijkheden voor gezamenlijk tuinieren. Na overleg over sociaal tuinieren in Rivierenwijk met de gemeente, stichting Present, Utrecht Natuurlijk, sociale woningcorporaties, het buurthuis en anderen op 1 december worden mogelijkheden verkend voor een pilot in Rivierenwijk rond 'sociaal moestuinieren' in overleg met Utrecht Natuurlijk en Stichting Present. 28 februari praten we hierover verder. De behoefte aan betaalbare mobiliteitsoplossingen en hoe daarin voorzien kan worden is niet onderzocht in Duurzaam Utrecht 2030. De provincie of de gemeente Utrecht lijken voor de hand liggende partijen te zijn die hierin het voortouw zouden moeten nemen. Omdat het OV geprivatiseerd is, zouden ook deze marktpartijen (concessiehouders) de aangewezen partijen voor nader onderzoek kunnen zijn. In dat geval moeten wel ethisch verantwoorde randvoorwaarden gesteld worden, vanwege conflicterende publieke en private belangen. Als de overheid dit onderzoek uitvoert kan zij alleen bij de aanbesteding van een nieuwe concessie voorwaarden voor publiek belang inbouwen. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn om aan te schuiven bij de [Regionale Klimaattafel Ruimte en Mobiliteit Utrechtse regio](#).

Voor andere thema's is niet direct een gevestigde partij in zicht die het initiatief kan nemen. Hier kan een nieuw initiatief van Duurzaam Utrecht 2030 een verschil maken, waarvoor geloofwaardige subsidieaanvragen denkbaar zijn.

Subsidieer biologische groente en fruit

Duurzaam Utrecht 2030 kan fondsen aanschrijven voor een project waarin we aanbevelingen van de HAS studenten voor een proef met gesubsidieerde biologische en duurzame groenten en fruit in Lunetten in praktijk brengen. De planning hiervoor kan pas na 1 februari 2023 definitief worden, als de studenten hun eindrapport hebben gepresenteerd. Hoewel er raakvlakken zijn met de huidige politieke discussie in Utrecht over een voedselpas voor mensen met een laag inkomen, kan de focus op biologische en duurzame groenten en fruit uit de regio Utrecht een nieuw licht op de zaak werpen.

Duurzaam Utrecht van onderop

Duurzaam Utrecht 2030 is een voorloper in de beweging naar verduurzaming van onderop, door vooral mensen met een smalle beurs eerst te vragen hoe ze duurzaam willen leven en dan partners zoeken om nog niet gerealiseerde wensen mogelijk te maken. Tot nu toe zijn vooral oudere bezoekers van buurthuizen bereikt. In de volgende fase kan Duurzaam Utrecht 2030 experimenteren met andere methoden om een bredere groep Utrechters met smalle beurs te bereiken. Tot 30 januari 2030 voeren we in samenwerking met HU studenten en Luna Movement een pilot uit waarbij kinderen en hun ouders in Utrecht Zuid benaderd worden. Dit kan aanbevelingen opleveren voor vervolginiciatieven, bijvoorbeeld ook onder werkende jongeren, eventueel in samenwerking met CNV-jongeren.

Duurzame kerken

Duurzaam Utrecht 2030 kan kerken en andere religieuze genootschappen stimuleren om meer samen met sociale partners bij te dragen aan duurzame ontwikkeling (SDGs), en concrete activiteiten die de zorg voor elkaar en de aarde combineren in lijn met de encyclieken *Laudato Si'* en *Fratelli Tutti*. Hiervoor gaan we in overleg met het Duurzaamheidsoverleg Utrechtse kerken, de Mantel van Sint Maarten, St Martinusparochie en Katholieke Caritas Utrecht, Kerk en Wereld, het Utrechts Platform voor Levensbeschouwing en Religie (UPLR) en de Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken (USRK). Meer theologisch-inhoudelijk kunnen we verbinding zoeken met onderzoekers op het gebied van theologie en duurzaamheid aan de Protestantse Theologische Universiteit en de Theologische Universiteit Kampen.

Praktisch gezien zijn veel kerken zelf al volop bezig met energiebesparing in de eigen kerkgebouwen, en het gebouw van de Ulu moskee is een groene icoon in de stad. Tevens bieden diaconieën en individuele leden van religieuze gemeenschappen praktische en financiële hulp aan mensen in de stad en de rest van de wereld die dat nodig hebben. De gesprekken in het kader van Duurzaam Utrecht 2030 suggereren een aantal nieuwe aanknopingspunten voor kerken die actiever het goede voorbeeld willen geven door de zorg voor elkaar en de aarde te combineren. Zo kunnen kerkbesturen zich bezinnen op de grond en gebouwen in hun bezit en hoe het beheer daarvan kan bijdragen aan een duurzamere stad en meer biodiversiteit (SDG 11 en 15). Een parochiaan betrokken bij de RK English Mass is hier professioneel mee bezig in samenwerking met internationale kenniscentra. Diaconieën en vrijwilligers kunnen bovendien zelf in gesprek gaan met medeburgers over hoe ze al duurzaam leven met een smalle beurs en hoe de kerken tegemoet kunnen komen aan hun wensen om op eigen wijze duurzamer te leven. Vrijwilligers kunnen explicieter bijdragen aan het bestuur en de uitvoering van activiteiten van Duurzaam Utrecht 2030.

Duurzaam zelfbewust met smalle beurs

Duurzaam Utrecht 2030 kan met onderwijsinstellingen en sociale partners een onderzoeksvoorstel schrijven en indienen bij financiers naar succes en faalfactoren voor initiatieven om op duurzame manieren te investeren in zelfbewustzijn van mensen met een smalle beurs (en zo de zorg voor elkaar en de aarde te verbinden). Als het lukt om studenten van de UU een handleiding voor een toekomstberaad met bewoners hierover te laten schrijven zou dat een goede eerste stap zijn. We moeten daarnaast partners zoeken die hierin samen willen werken. Mogelijk zijn de organisaties die meegewerkt hebben aan de evenementen over sociaal en duurzaam samenleven in het najaar ervoor te interesseren, waaronder: Armoedecoalitie Utrecht, Ubuntuhuis, ATD Vierde Wereld, Joseph Wresinski Cultuurstichting, Het Wilde Westen, Duurzaam Utrecht 2030, Sharing Arts Society, Centrale bibliotheek Utrecht, Huis van Dominicus, Stadsklooster, etc.

Een sterkere organisatie

Tot nu toe is Duurzaam Utrecht 2030 niet meer dan een informeel netwerk, met drie organisaties die de kar trekken: EthicSchool/Malsch TechnoValuation, Huis van Dominicus en Comité Europadag

Utrecht. Om de continuïteit te waarborgen moet Duurzaam Utrecht 2030 het komende half jaar een formele structuur en status krijgen. Hiervoor zijn verschillende opties denkbaar:

Optie 1: Een erkende werkgroep van een kerkgenootschap of bestaande stichting of vereniging, waarbij de moederorganisatie formeel de verantwoordelijkheid neemt om voort te bouwen op de bereikte resultaten van Duurzaam Utrecht 2030.

Optie 2: Een nieuw op te richten stichting of vereniging met een eigen bestuur en statuten, met als missie: *“In samenwerking met studenten en jongeren Utrechters met weinig geld vragen hoe ze duurzaam willen leven. Deze Utrechters met smalle beurs naar hun eigen inzichten mee laten doen aan Duurzaam en klimaatneutraal Utrecht voor 2030, in overleg en samenwerking met Utrecht en andere overheden, (maatschappelijke) organisaties, onderwijs- en onderzoeksinstellingen, burgers en bedrijven (marktsector). De 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties staan hierin centraal, van armoedebestrijding tot tegengaan van klimaatverandering.”* De visie is: *“We bereiken Duurzaam en klimaatneutraal Utrecht in 2030 alleen als alle burgers en organisaties op hun eigen manier meedoen en als we rekening houden met ieders wensen en mogelijkheden.”*

Ongeacht de formele organisatievorm moeten op korte termijn meerdere mensen de kar actiever gaan trekken en fondsen aanschrijven voor concrete vervolgprojecten in samenwerking met partners.

Binnen Utrecht kunnen de organisaties en personen die al in geld of in natura hebben bijgedragen aan activiteiten van Duurzaam Utrecht 2030 benaderd worden of ze interesse hebben in samenwerking in vervolgprojecten (zie bijlage 3). Aanvullend daarop zijn verkennende gesprekken gevoerd voor vervolgprojecten in samenwerking met de volgende partners: Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) Creative Transformations, Universiteit Utrecht (minor sociaal ondernemen), Universiteit voor Humanistiek, Universiteit van Tilburg, Museum Sonnenborgh, Utrecht4Global Goals. Tientallen andere mogelijke partners zijn genoemd, maar het is nog niet gelukt om contact met hen op te nemen.

In parallel dienen netwerken opgebouwd te worden met soortgelijke initiatieven buiten Utrecht, om van elkaar te leren en gezamenlijke nieuwe initiatieven op te zetten. Eerste verkennende contacten zijn gelegd met CNV-jongeren en VNO-NCW (via Frans de Wolff), met lokale initiatieven in Amersfoort (CDA gemeenteraadslid Bas Aghina, via Ineke), Transitietown Boxtel en BOSK in Leeuwarden (verkennende gesprekken na bemiddeling door Trees van Montfoort), een netwerk in Duitsland (KIT Karlsruhe, via Ineke), en met het landelijk netwerk Groene Kerken en Laudato Si netwerk (via Hermen van Dorp en Erik Borgman).

Bijlage 1: Meewerkende personen en organisaties

Het team van Duurzaam Utrecht 2030 bestaat uit drie personen, namens de drie organisaties die het initiatief genomen hebben:

- Ineke Malsch (projectleider en directeur EthicSchool / Malsch TechnoValuation)
- Hermen van Dorp (Huis van Dominicus)
- Frans de Wolff (voorzitter Comité van Aanbeveling van Duurzaam Utrecht 2030, coördinator en secretaris van het Comité Europadag Utrecht)

De volgende studenten hebben in een praktijkopdracht meegewerkt aan Duurzaam Utrecht 2030:

- Pilot: Iris Brugman, Youssra Aissati, Rowena Beijer, Lana Koster.
- Tuinieren: Elvira van Proosdij, Linde van Ree, Linde Gerritsen, Priya Joghi en Alysha Vos
- Biologische boodschappen: Maud Rampaart, Teun Hartstra, Tymen Swets, Niels Hoevenberg en Jinte van Eijk
- Kinderen in Utrecht Zuid: Lynn Polman, Dana Klomps, Kaisha van Mierlo, Salma Zaim, Robin Franken
- Daarnaast heeft een filmteam bestaande uit Irene Becx en Madeleine Roelfsema een compilatie gemaakt over het project. Deze film is 11 november gepresenteerd in de Domkerk en is daarna beschikbaar via de website van Duurzaam Utrecht 2030.

Het Comité van Aanbeveling volgde de ontwikkelingen in Duurzaam Utrecht 2030 en deed aanbevelingen voor mogelijke nieuwe activiteiten en partners van augustus tot december 2022. De leden zijn:

- [Erik Borgman](#) (Hoogleraar Universiteit van Tilburg)
- [Willem Kruithof](#) (CNV Vakmensen)
- [Trees van Montfoort](#) (predikant, schrijver boek Groene Theologie)
- [Eduard Nazarski](#) (o.a. emeritus directeur Amnesty International)
- [Joke van Saane](#) (rector Universiteit voor Humanistiek)
- [Willem Marie Speelman](#) (Hoogleraar Universiteit van Tilburg).

Een toenemend aantal organisaties werkt mee of steunt het project.

Medefinanciers zijn:

- de gemeente Utrecht (Utrecht 4 Global Goals fonds [Hier en Daar](#), [Initiatievenfonds](#))
- het fonds [Kerk en Wereld](#)
- de [Katholieke Caritas Utrecht](#): De Katholieke Caritas Utrecht (KCU) draagt financieel bij aan goede doelen in de hele stad Utrecht. Ze werken samen met de Parochiële Caritas Instelling die individuele ondersteuning biedt. Speerpunten van de KCU zijn jeugd en armoede. Er is ook een overleg tussen Utrechtse fondsen. Via de website <https://fondsenutrecht.nl/> kun je financiering zoeken voor je initiatief.

Deze partners hebben op verschillende manieren in natura bijgedragen:

- Het [Comité Europadag Utrecht](#) steunt Duurzaam Utrecht 2030 vanaf het begin. Het comité beschouwt Europa als een waardengemeenschap, en organiseert jaarlijks activiteiten op 9 mei, de dag waarop de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal opgericht is. Sinds 1985 is 9 mei de symbolische startdag van de Europese Unie. Sinds kort is het comité een werkgroep van het Utrechtse Platform voor Levensbeschouwing en Religie (UPLR). Dit platform biedt een huis voor iedereen, en stelt deze waarden centraal: menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, mensenrechten en bescherming van minderheden, en joods-christelijke waarden. De gemeente Utrecht heeft eerder tijdens een Europadagsymposium gesproken over samenwerking met Europa, onder andere in de Social Impact Factory, project Einstein en investeringen in openbaar vervoer. De EU werkt aan verduurzaming in de Green Deal. Het beleid is ingekaderd door mensenrechten en de SDGs. Utrecht is ambitieus om bij te dragen

aan deze SDGs. In de conferentie over de toekomst van Europa in 2021-2022 was de Green Deal een belangrijk onderwerp. Als comité wilden wij hierover discussie steunen in het kader van Duurzaam Utrecht 2030. De Green Deal is een top-down uitdaging, en in Duurzaam Utrecht 2030 worden de wensen en creativiteit van mensen met weinig geld bottom-up aangeboord. Dit past in de waarden van de Pauselijke encyclieken Laudato Si en Fratelli Tutti. Op 9 mei 2023 zullen we Duurzaam Utrecht 2030 agenderen. Oorlog en vrede staan ook centraal in de activiteiten van het comité, bijvoorbeeld in mei dit jaar stond de oorlog in Oekraïne centraal op het symposium.

- Het [Huis van Dominicus](#) organiseerde de startbijeenkomst op 3 september en bood gastvrijheid voor verschillende andere bijeenkomsten in het project, zoals de Leer elkaar kennen dag op 3 november.
- [Hogeschool Utrecht](#) – Social Work – tweedejaars werkplaats sociale rechtvaardigheid: inmiddels drie groepen van vier of vijf studenten – leef duurzaam met smalle beurs, verbind koppels rond (groente)tuintjes, en een nog te bepalen onderwerp
- [HAS](#) Hogeschool – Milieukunde – vijf studenten – subsidie biologische boodschappen
- [Knooppunt Lunetten](#) – organisatie twee inlopen in juni en gastvrijheid voor HAS studenten in september-oktober, presentatie tijdens workshop 3 oktober: In het Knooppunt Lunetten zijn buurtbewoners al 30+ jaar welkom bij inlopen op verschillende tijden vijf keer per week. Hier komen ruim 100 mensen per week. Er is ook een voedselbank en weggeefkast. De doelgroep zijn vooral oudere kwetsbare mensen. De organisatie maakt een plan voor duurzaamheid en streeft naar verjonging bijvoorbeeld door vrijwilligers te betrekken bij de voedseluitgifte. Iedereen telt mee. Ze hebben een visiedocument opgesteld met gasten, bestuur en vrijwilligers. Info: <https://knooppuntlunetten.com/>
- [De Voorkamer](#) - Lombok – organisatie twee inlopen in mei en september, gastvrijheid voor studenten bij lunch september
- Buurthuis [Hart van Noord](#) – Kanaleneiland gastvrijheid voor studenten bij drie inlopen in mei-juni, en bij markt in september
- Buurtwerkkamer [Hart voor Leidsche Rijn](#) – organisatie ontmoeting met bezoekers, mei
- [De Nieuwe Jutter](#) – Rivierenwijk – gastvrijheid voor studenten in mei, flyers voor Duurzaam Utrecht 2030 bijeenkomsten najaar
- Buurthuis [Sterrenzicht](#) – Sterrenwijk - ontmoeting in mei, locatie voor training studenten in september, contacten met mensen die hulp willen in hun tuin via het buurtteam
- [Stichting Limoenz](#) – Lunetten - workshops bijenwasdoekjes maken en transformatie act in september
- [Social Impact Factory](#) – binnenstad - gratis locatie voor workshop 3 oktober, publiciteit via website
- Parochie [St. Martinus Utrecht](#) – workshop Duurzaam Utrecht 2030 tijdens parochiedag in Rafaëlkerk, publiciteit in Martinus+ Magazine, algemene ondersteuning
- [Vrijwilligerscentrale Utrecht](#) – hulp met werving vrijwilligers, inclusief Maatschappelijke Stagebank voor scholieren, Volunteercentre AZC, deelname aan workshop 3 oktober. De Vrijwilligerscentrale Utrecht (VCU) biedt ondersteuning bij het zoeken van fondsen bij initiatieven, bemiddelen en steunen maatschappelijke organisaties en zoeken vrijwilligers. Wij bemiddelen voor organisaties die maatschappelijke initiatieven willen ondersteunen. De Maatschappelijke Stagebank helpt met de werving van middelbare scholieren (12-16 jaar), die zich in willen zetten voor duurzaamheid en sociale issues. De VCU werft ook jongeren voor een Maatschappelijke Diensttijd.
- [Locaties van Utrecht Natuurlijk](#) – Leidsche Rijn, Grifftpark (mei), Eilandsteede, Gagelsteede (september): gastvrijheid voor ontmoetingen tussen studenten en bezoekers. Deelname aan workshops 3 september en 3 oktober. Utrecht Natuurlijk beheert vijf stadsboerderijen en buurttuinen in de stad. Ze werken aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en voedselvoorziening. 18 september 2022 organiseerden ze een oogstfeest. De website Buurtnatuur030.nl is een

platform waar mensen kennis en informatie delen over groen in de buurt: <https://www.buurtnatuur030.nl/>. Info: <https://www.utrechtnatuurlijk.nl/>

- [Armoedecoalitie Utrecht](#) – hulp bij contacten met buurthuizen voor ontmoeting studenten, beschikbaarheid ervaringsdeskundigen voor interviews in media, kans om Duurzaam Utrecht te presenteren tijdens bijeenkomst met gemeente Utrecht, deelname aan workshop 3 oktober.
- [Awesome Utrecht](#) – platform om Duurzaam Utrecht 2030 te pitchen (7 juni), communicatieadvies en suggesties voor partners.
- [Utrecht4GlobalGoals](#) – publiciteit, deelname workshop 3 oktober, interesse in duurzame samenwerking. De stichting Utrecht 4 Global Goals nodigt iedereen uit om zich in te zetten voor de SDGs, en wil relevante initiatieven verbinden en zichtbaar maken. Iedereen kon tot 4 oktober 2022 initiatieven nomineren voor de U-Award, die met Sint Maarten (11 november) uitgereikt werd. Info: <https://utrecht4globalgoals.nl/>
- [Mantel van Sint Maarten 2022 - Domkerk](#) – organisatie slotevenement 11 november, nominatie en derde prijs bij de Mantel van Sint Maarten, gelegenheid om Duurzaam Utrecht te presenteren en te netwerken.
- [Oecumenische Janskerkgemeente Utrecht](#) – steun voor bijeenkomst 9 oktober 2021, deelname aan bijeenkomsten 3 september en 3 oktober 2022, publiciteit via nieuwsbrief en aankondigingen in de kerk.
- [Serve the City Utrecht](#) – flyers voor bijeenkomst 3 september, deelname 3 oktober, werving cliënten voor gesprekken met studenten over tuinieren, vraagbaak voor studenten, begeleiding vrijwilligers en cliënten die samen willen tuinieren na afloop van studentenproject.
- [Energiebox](#) – flyers voor bijeenkomsten 3 september, 3 oktober.
- Netwerk [Groene Kerken](#) – informatie en contacten groene kerken in Utrecht, publiciteit via website en nieuwsbrief.
- Duurzaamheidsoverleg kerken Utrecht – gastvrijheid bij overleg.
- [Buurtwerkkamer de Verbinding](#) – Zuilen. Gastvrijheid voor gesprekken met bezoekers 7 september, medewerking met interview U in de Wijk Zuilen.
- [Voedselbank Overvecht](#) – samenwerking met actie energiespaarders Overvecht.
- Studentenvereniging [ENACTUS](#) Utrecht – verspreiding advertenties voor vrijwilligers, deelname 3 oktober.
- [Missie 030](#) – gelegenheid om te pitchen voor jongeren die Maatschappelijke Diensttijd willen doen, deelname 3 oktober, netwerk contacten. Starters 4 Communities organiseert Missie 030. Hierin kunnen jongeren van 16-27 tijdens een Maatschappelijke Diensttijd deelnemen aan een trainingsprogramma impact ondernemerschap. Eerdere groepen hebben bijvoorbeeld een project uitgevoerd bij Tony Chocolonely of Seepje. De maatschappelijke missie staat centraal bij deze impact ondernemingen. Missie 030 bevordert impact ondernemerschap dat nodig is om de wereld te veranderen. Jongeren die het programma doorlopen hebben worden lid van het Alumninetwerk. Dankzij subsidie is deelname aan het programma vanaf dit jaar gratis voor jongeren.
- [U Centraal](#) – deelname 3 september, flyers voor 3 oktober, netwerk contacten.
- Universiteit van Tilburg – [Faculteit Katholieke Theologie](#) – gelegenheid om te pitchen in april 2022.
- [Energie U](#) – overleg over samenwerking, gastvrijheid bij bijeenkomst, samenwerking met actie energiespaarders Overvecht.
- [ATD Vierde Wereld](#) – samenwerking in publiciteit, gastvrijheid bij film Joseph de Rebel (Stadsklooster) en theater Zie de Mens (Wilde Westen) – deelname 3 september
- [Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken](#) – gastvrijheid 6 oktober, overleg over samenwerking
- [Mijn Sofie](#) – deelname 3 september, 3 oktober, overleg over samenwerking. Het bedrijf Mijn Sofie gebruikt gedragswetenschap en IT om mensen te helpen met hun financiën. Ze bieden vlogs aan van deskundigen, en leren mensen welke stappen ze zelf kunnen zetten. Daarnaast

is. Mijn Sophie een smartphone app. De app helpt met het stellen van persoonlijke financiële doelen en activeert je op een leuke manier om die doelen ook daadwerkelijk te halen. Mensen kunnen bijvoorbeeld inspiratie opdoen van anderen door tussen bespaaradviezen te 'swipen' (zoals Tinder) en zo aan de slag met een aanpak die hen aanspreekt. Ze werken ook aan verduurzaming van een appartementsgebouw. Info: <https://mijnsofie.nl/>

- De studentenvereniging [Enactus](#) verspreidde een advertentie met een oproep voor vrijwilligers en nam deel aan de workshop op 3 oktober. Enactus laat een groep studenten zelf een uitdaging identificeren om bij te dragen aan de SDGs, en een bijpassend product ontwerpen en testen. Voorbeelden zijn biologisch afbreekbare geveltuintjes, waaruit geleidelijk voedingsstoffen loskomen, of duurzame sokken. We stimuleren hierbij persoonlijk ondernemerschap van de jongeren en leiden zo de verantwoorde leiders van de toekomst op. We zoeken steeds nieuwe mensen die sociaal en duurzaam willen ondernemen.
- [Laudato si](#) – publiciteit in nieuwsbrief
- [De PUP](#) - publiciteit via website
- [Wijkconnect Utrecht](#) – publiciteit via website
- [Diaconaal platform Utrecht](#) – publiciteit via website
- [Utrecht 900 jaar stad zonder muren](#) – publiciteit via agenda
- [DUIC](#) – advertorials in krant, website en nieuwsbrief

De volgende politici of medewerkers van gemeenteraadsfracties hebben deelgenomen aan bijeenkomsten van Duurzaam Utrecht 2030 of gereageerd op e-mails:

- Jantine Zwinkels (CDA fractievoorzitter, 9-10-2021, 3-10-2022)
- Bert van Steeg (CDA gemeenteraadslid, 9-10-2021)
- Charlotte Passier (VOLT, 3-9-2022)
- Medewerkers van de Christen Unie (3-9-2022, 7-9-2022)
- PvdA
- Groen Links
- Een Utrecht
- PvdD

Programma Start Duurzaam Utrecht 2030 – 3 september 2030

Plaats: Dominicuskerk, Oog in Al

Hoofdingang via Händelstraat

Tijd: 14.00-17.00 uur

Info: <https://duurzaamutrecht2030.nl/>

Contact Ineke Malsch: ineke@duurzaamutrecht.nl 06-22670580

Tijd	Agenda
14.00-14.30	Presentatie: Ontvangst en inleiding: wat zijn de duurzame ontwikkelingsdoelen en missie klimaatneutraal Utrecht in 2030? Zes tips voor duurzaam leven met een smalle beurs. Voorstellen organisatoren, Comité van Aanbeveling.
14.30-15.15	Creatie: speel de burgemeester, ondernemer, student of burger in klimaatneutraal en sociaal rechtvaardig Utrecht in 2030.
15.15-15.30	Pauze
15.30-16.15	Dialogo: Hoe wordt Utrecht in 2030 klimaatneutraal en duurzaam, ook met een smalle beurs?
16.15-16.30	Plenaire rapportage
16.30-17.00	Inspiratie: Posters met betaalbare duurzame producten en diensten, en relevante initiatieven en organisaties. Napraten

Help Utrechters met smalle beurs duurzaam leven

Programma workshop 3 oktober 2022 – 14.00-17.00 uur
Social Impact Factory
Vredenburg 40 – Utrecht

Tijd	Agenda
14.00-14.15	Presentatie: Utrechts ambities: duurzaam en klimaatneutraal in 2030. Zes tips voor duurzaam leven met smalle beurs.
14.15-14.25	Openingswoord door Gwen Jansen, voorzitter Utrecht 4 Global Goals
14.25-15.30	Pitches: Hoe draagt uw organisatie bij aan klimaatneutraal en sociaal rechtvaardig Utrecht in 2030?
15.30-16.30	World Café: Bespreek in groepen oplossingen voor duurzaam leven met smalle beurs.
16.30-17.00	Inspiratie: Nagesprek bij posters en flyers met betaalbare duurzame producten en diensten.